TRISTAN BERNARD

L'INTRÚS

(Le danseur inconnu)

Comedia en tres actes

TRADUCCIÓ CATALANA
PER CARLES CAPDEVILA

AD LF O REAL

L'intrús

Tristan Bernard

L'intrús

(Le danseur inconnu)

Comedia en tres actes

TRADUCCIÓ CATALANA PER
CARLES CAPDEVILA

BARTOMEU BAXARÍAS
IMPRESSOR : : P. Mercader, 10
BARCELONA : : : : : 1911

PERSONATGES	ACTORS
Enrich Calvel.	Sr. Carles Capdevila
Gonthier..	» D. Aymerich
Herbert.	» R. Tor
Barthazard.	» A. Barbosa
Thibaudel.	» R. Bardem
Remy.	» J. Lapera
Un comprador vell.	» Ll. Baró
El senyor.	» F. Petit
Bauchamp.	» F. Bozzo
Blivet.	» B. Pujol
Un senyor.	» J. Riera
El xicot de les flors. . .	» J. Lluellas
Félix.	» G. Xuclà
Un invitat.	
Berta.	Sra. E. Barò
Lluisa..	» R. Gotarredona
Sra. Tombelle.	» A. Verdier
Lleontina..	» M. Fornés
Maria.	» C. Roca
Sra. Giraut.	» M. Faura
» Edmond..	» E. Fremón
Gilberta.	» M. Albert
Sra. henriet..	» C. Huguet

L'acció a París; época actual

Aquesta traducció va representarse per primera vegada en el Teatre Romea el 21 de Janer de 1911.

PRIMER ACTE

La escena representa un salonet de un gran hotel en el que s'hi dona un ball de boda. Portes a dreta y esquerra y al fons; entre les portes de l'esquerra un moble mirall; a la dreta primer terme una tauleta ab cigarros.

ESCENA I

SENYOR BAUCHAMP, UN SENYOR

El senyor. (*Entra pel fons.*) Diguim, Bauchamp, es aquí que juguen?

Senyalant una porta de l'esquerra.

Bauchamp. (*Que ha sortit per la primera esquerra al mateix temps qu'El senyor.*) No; es a l'altre salonet, amich meu.

El senyor. Què tal? Està gaire content, amich Bauchamp?... Es un gran día pera vostè! Quan se casa a una filla...

Bauchamp. Sí, però'm trovarè molt sol...

El senyor. Que no viurà ab vosté la nuvia?

Bauchamp. Ara diu que sí, però un no s'en pot refiar may dels casats de nou.

El senyor. Està esplèndida avuy... Aquest vestit de... no sè de qué... no hi entench gaire en vestits... li deu haver costat un dineral, segurament.

Bauchamp. Oh! si, ja pot ben dirho; crèguim que'n val de diners...

El senyor. Y aquesta soirée? *(Bauchamp alsa la vista al cel).* Ha sigut una idea excelent donarla en un hotel! Axís no's trasbalsa la casa, sobretot tenint tanta gent invitada! Això, naturalment, li deu costar un ull de la cara?

Bauchamp. Quinse franchs per individuo y pot comptar que no baixen de trescents els invitats... Segurament que a hores d'ara ja debem passar de molt aquesta xifra.

El senyor. Y com ho fan pera saber el número d'invitats?

Bauchamp. Hi ha un empleat a la porta que els compta, y crèguim que'n sab de comptar!

El senyor. S'han partit el gastos ab la familia del nuvi?

Bauchamp. Sí... sí... encare qu'ells tenen moltes més coneixenses que jo, no he volgut mirar prim. Son amichs de tothom aquests ximples!

El senyor. El nuvi te pares, encare?

Bauchamp. Mare no més. Vol que li presenthi?

El senyor. Ja he tingut l'honor de ser presentat a la senyora... Tombelle. *(Se creua ab la Sra. Tombelle que ve de la primera esquerra.)* Senyora!...

S'en va.

ESCENA II

Bauchamp y Sr. Tombelle

Tombelle. *(Al Senyor que sen va)* Senyor! *(Apart)* Un altre! *(A Bauchamps)* Hi ha una gentada qu'esparvera; hi ha gent que no'ls conech ni se qui son. Es veu que vosté ha convidat a tot Paris?

Bauchamp. (*Furiós)* A mi m'ho diu senyora?

Sr. Tombelle. Me sembla que se'ls hi podría demanar l'invitació a totes aquestes persones qu'entren aqui sense saber qui son?

Bauchamp. Crech que no s'acostuma; dihuen que lo corrent es no ferho.

Sra. Tombelle. Aixó es una costum inventada pels amos dels hotels. Aquí entra tothom qui vol a quinse francs per barba. No m'estranyaría gens que'n convidessin ells mateixos *(Entre un senyor)* Un altre encare!

ESCENA III

MATEIXOS Y UN SENYOR

Un Senyor *(Mentres que la Sr. Tombelle se'l mira agresivament)* Estimat amich, la meva senyora, m'ha encarregat que l'excusés. Se trova molt, molt malament y li ha sigut impossible venir.

Bauchamp. *(Distret)* Eh? No deu estar tant malament com això si vosté ha pogut venir

Un Senyor. Si, si, si! No está gens bé, no. Si no hagués sigut pera venir a excusarla, no m'hauria mogut pas de casa.

Sra. Tombelle. *(Apart)* Ja 'nsh auriem contentat ab una postal.

Un Senyor. (*A mitja veu a Bauchamps)* Es la mare del seu gendre veritat? Vol ferme l'obsequi de presentarmhi?

Bauchamp. Me permet senyora que li presenti el meu amich, el Sr. Buzardin.

Un Senyor (*Admirat*) Buzardin! Pero no, no; soch en Mentel, Carles Mentel, home...

Bauchamp. Ah! si, te rahò, si, si! Mentel!

Ahont tenía el cap jo are! El meu amich Mentel...

Un Senyor. Ja deia jo que....

(S'en va pel fons)

Bauchamp. (*A la Sra Tombelle)* Sempre m'havia cregut que 's deya Buzardin.... Lo que'm mareja es que ara no se qui es en Buzardin... hont el trovaré?

Sra. Tombelle. No tingui por... ja'l trovará aquí. ja:.. perque aquí hi ha tots els coneguts de vosté a mes dels que no coneix...

Bauchamp. (*Marejat*) Oh! no tinch ganes de discutir pero li asseguro que vosté ha invitat tres vegades mes de gent que jo.

Sra. Tombelle. Ja ho sé que jo tinch moltes mes coneixensa que vosté, y aixó a vosté'l molesta, ja me'n he adonat. Pero per no fer un mal paper, n'ha volgut invitar mes que jo.

Bauchamps. (*Marejat)* Ja compararem les llistes senyora.

Entren tres invitats. L'un va cap a Bauchamps. Sembla qu'está una mica alegre.

ESCENA IV

Els mateixos y els tres invitats

L'invitat. *(A Bauchamp.)* Bon día, estimat amich, me creya que no podría venir. El sopar dels ex-deixebles de Srta. Barbe m'ha retingut. M'he emportat dos ex-deixebles... Permètim que'ls hi presenti. El senyor Bauchamp. Els meus amichs...

S'en van.

Baucham. Molt bé! molt bé!*(A la Sra. Tombelle.)* Que está borratxo aquest?

Sra. Tombelle. Es dels que vosté a invitat. Ens porta dos barbistes a trenta franchs per barba? Donem gracies a Deu que no'ns hagi portat tot el col·legi.

Entra Enrich pel fons esquerra.

ESCENA V

SR. TOMBELLE, BAUCHAMP *y* ENRICH

Sra. Tombelle. *(A Bauchamp.)* També es dels seus aquest?

Bauchamp. No, senyora no. No'l conech.

Sra. Tombelle. Per forsa te de serho; jo no se qui es.

Bauchamp. Estich segur que no'l conec, y la proba es que no m'ha vingut a felicitar.

Sra. Tombelle. Tampoch m'ha dit rès a mi.

Bauchamp. Potser es un amich del seu fill. *(Tristament veyent a Enrich acostarse a la taula.)* Va cap als cigarros!

Sra. Tombelle. Oh! els cigarros! Això es cosa de vosté. Segons els nostres pactes vosté se'n te de cuidar.

Bauchamp. Sí, si... que hi farem! No's pot pot fer may rès a la lleugera!...

Sra. Tombelle. Ne tría un; se veu que no li acaba de agradar prou! Se'l fica a la butxaca.

Bauchamp. Magnífich! Se'l fumarà a casa.

Sra. Tombelle. Ne pren un altre per estar per aquí. *(Pausa.)* També se'l fica a la butxaca.

Bauchamp. M'estimo mès anarmen. No se si'm podría aguantar y donaríem un escàndol.

Sra. Tombelle. Vol que'l dongui jo?

Bauchamp. No! no! Li prego no digui rès!

Enrich s'en va pel fons esquerra. Barthazard entra.

ESCENA VI

SR. TOMBELLE, BAUCHAMP *y* BARTHAZARD

Barthazard. Estímat amich! Que sigui l'enhorabona... Tinc un encàrrech d'en Chaulet pera vosté. Està molt acatarrat y no podrà venir.

Bauchamp. Sí, fa be, que no's mogui de casa, no's poden fer imprudencies ab aquest temps.

Barthazard. Jo he fet tots els possibles per ferlo venir... però han sigut inútils... Veig qu'està animadíssim tot això.

Sra. Tombelle. No es pas gent lo que hi falta.

Bauchamp. (*Presentant.*) La Sra. Tombelle El Sr. Bartazard!

Barthazard. Senyora!... Ara, darrera meu, al menos han entrat 15 persones. M'ha semblat qu'era una colla de turistes anglesos.

Sra. Tombelle. (*A Bauchamp.*) Ha invitat a clubs anglesos?

Bauchamp. No se de que'm parla senyora.

Sra. Tombelle. Oh! no pot continuar això. Jo ho arreglaré, jo!

Se'n va seguida de Bauchamp. Entra Enrich pel fons.

ESCENA VII

ENRICH y BARTHAZARD

Barthazard. Ah! ets tu Enrich? Que 'ts amich dels Bauchamps?

Enrich. Qui son els Bauchamps?

Barthazard. Els pares de la nuvia.

Enrich. Ah! no.

Barthazard. No'ls coneixes? Aixis donchs bens pels Tombelle?

Enrich. Els Tombelle? Y qui son els Tombelle?

Barthazard. La familia del nuvi. Es dir que no coneixes ni als Bauchamps ni als Tombelle? Qui t'ha convidat així?

Enrich. Ningú.

Barthazard. Perquè has vingut, donchs?

Enrich. Per rès. He vist llums, no havía sopat y anava de frach. Que no t'has fixat en el meu frach?

Barthazard. Sí, ja l'he vist.

Enrich. Es el d'en Gonzàlez, un traductor d'espanyol que viu al meu hotel... Mira les sabates...

Barthazard. Estàn bé.

Enrich. Son d'un director d'orquestra que també viu al hotel. També duch un barret de copa magnífich, un 8 reflexes esplèndit. Llàstima que'l tingui al guarda roba. Es un barret fet a mida... no pera mi naturalment... però es fet a mida. Posantmel una mica decantat me va perfectament.

Barthazard. Doncs no has cambiat de vida? Jo'm creya que t'anava bastant bé ab lo dels dibuixos de mobles?

Enrich. Ca! me resulta molt magre un sou de 150 francs al mes... y encare fossin segurs. Pero tinch un'altre cosa. Soch representant d'una casa Alemana; la casa Dichmuller. Un amich del café m'ho ha proporcionat.

Barthazard. Y a qué's dedica aquesta casa?

Enrich. No ho sé ben bè... No conech l'alemany; se que fan ferros... alguna cosa de ferro... un metall...

Barthazard. Axís no sabs que vents?.. Com t'ho arregles per fer notes?

Enrich. No'n faig cap. Tot lo que se del cert d'aquest producte es que ningú'n demana y que jo encare no he tingut ocasiò d'oferirlo. Me sembla que les meves comissions se mantindrán molt temps en el mateix nivell.. No hi ha por que disminuexin. May menos. Per ara sembla que la casa no està descontenta de mí. Aquest matí he rebut una carta en alemany del Sr. Dichmuller, que'l traductor espanyol del frach, me'n ha traduit un trosset. A les vuit el meu principal m'esperava per sopar en un café del boulevard. Com que no estava ben segur del lloch ahont m'havia citat y a dos quarts de nou no se m'havía presentat ningú, m'he decidit a preguntar als concurrents que feyen cara de passavolants si's deyen Dichmuller. Sembla mentida que hi haigin tantes persones que no's diguin Dichmuller! Com que a las nou no havía comparegut en Dichmuller tenía una gana que no m'hi veya; a les hores he aprofitat l'anar de etiqueta per entrar aqui, al ball. Havía vist l'illuminaciò per les finestres y he entrat, he menjat uns quants sandwichs al buffet, ab una mica de consome per co-

mensar; en un altre cap de buffet, he pres uns quants dolsos que m'han servit de postres. He begut un parell de copes de xampany y vinch a fumar aquí hont la Providencia hi ha posat cigarros. La vida es una delicial... Amich meu, si'l traductor propietari d'aquest frach fos una mica mes ample d'espatlles jo ara sería l'home més felís de la terra!

Barthazard. Sí, sí... Tot això es molt divertit, pero es molt poca cosa per un xicot com tú. Ets instruit, molt instruit, els teus pares van ferte educar com pertoca un fill de bona familia, y mentres vares ser noi no varen permetre que't faltés rés, com corresponía a gent que posseía una gran fortuna.

Enrich. Pero que no varen saber guardar.

Barthazard. Coses qu'han de succeir! Pero me sembla que t'hi resignes ab massa facilitat!; y un xicot com tú pot fer altres coses en el mon que resignarse. No pots imaginarte el greu que'm sab veuret entrar aquí com un intrús!

Enrich. Sí no hi puch venir d'altre manera. No voldría pas res més qu'estar ben relacionat, y ser un home distingit com tú, pero per axò hauría de comensar per tenir diners.

Barthazard. Que vols dir que jo soch més rich que tú.

Enrich. No dich que siguis rich, pero tú tens recursos. Tens diners, algún bitllet!... Cada vegada qu'has obert la cartera devant meu, he vist que hi duyes bitllets a dintre.

Barthazard. Axó ho fa que jo no mes obro la cartera quan hi porto bitllets.

Enrich. Com? Axís vols dir que també ets

dels meus! Quan me'en alegro de trobar un confrare!

Barthazard. Si això t'alegra, no t'enmoines, que sense mouret d'aquí en podrás trovar uns quants mes. N'hi ha moltissims que com jo's donen per ben ditxosos si per tota fortuna logren veures uns quants cents franchs per endevant, encare que sigui a costa d'esforsos desesperats... Es clar que lo important es tenirlos.

Enrich. Y com t'ho arreglas tú per lograrho?

Barthazard. Fent deutes.

Enrich. Fas deutes? Pero com els pagues?

Barthazard. No'ls pago. Hi ha un medi molt sensill pera no pagar els deutes: y es no volguentlos pagar. Lo que perd als que deuen es que tenen la manía de fer les paus. Perqué preocuparse? Cal saberse fer el proposit de no pagar, a les hores s'està tranquil. Aixó dona fermesa. Quan se demana una prórroga a un acreedor se li diu «d'aquí 15 dies el pagaré», un ho diu de bona fé, ab l'enperansa de que'l pagarà. Y si no's té aquesta esperansa se fa tot lo que's pot pera donarsela a un mateix. Pero aquesta esperansa no basta a donarte la fermesa necesaria. Mentres que quan un está segur de no pagar, quan ja's té'l determiní prés, un té la quadratura, l'energía necessaria pera afirmar que pagarà.

Enrich. Es molt bonich aíxó, pero'm fa una mica de por.

Barthazar. Oh! no vui pas dir que sigui de bon fer y que un s'haigi de resignar a viure axís tota la vida. Lo que sosté es l'esperansa de que un dia o altre's cambiarà. Un espera el gran moment, el cop de la sort y

tot esperant se porta una vida complicada, y difícil. Es el purgatori de la riquesa, pero no hi ha remei s'ha de passar. Per ser rich s'ha d'anar allá hont hi ha diners. A Paris no s'hi troven mines d'or verge, per lo tant es precís entaforarse en les mines d'or acunyat. Amich meu has de fer com jo sí vols arrivar a rich.

Enrich. Que vols que't digui, tampoch ho desitjo tant. Faig una vida una mica dura, es cert, pero, bastant tranquila en conjunt. Puc jugarme'l café de tant en tant. Lo que necessito per de moment, es lo just per no morirme de gana y poguer oferir devegades una copeta a un amich... No vols venir a pendre una copa de Xampany al buffet?

Barthazard. Ab molt gust; gracies! (*Enrich s'acosta a la caixa de cigarros y ne pren un*) Pero qu'es la vida pera tú? Venir a pendre cigarros! (*Se treu la cigarrera y se l'ompla poch a poch*) Aquestes coses son indignes de nosaltres! (*Pren més cigarros*) Indignes de nosaltres!

S'en van.

ESCENA VIII

LLUISA, GILBERTA *y* MARIA

Lluisa. Ah! un mirall! Gracies a Deu; feya un quart que'n buscava un. Ens podrem arreglar una mica y estarnos tranquiles un moment... Però, qui farà de centinella?

Gilberta. *(A la porta.)* De centinella?

Lluisa. Sí, ja veuràs... Pòsat a l'entrada, cap a la dreta y ens avisaràs l'arrivada de la temible Sra. Tombelle, la mare del nuvi. La bona senyora està empenyada en que'l ball

resulti animat y's passeja ab joves desgraciats a qui vol fer giravoltar de totes passades, y que'ns presentarà fatalment.

Maria. *(A Lluisa que's mira al mirall.)* Que't sembla l'Alicia?

Gilberta. Quina?

Lluisa. La nuvia.

Maria. Fa un moment estava vermella com una cirera! S'ha anat a empolvar y ara sembla un tortell de festa major!

Lluisa. Es allí encara?

Maria. Ha dit que no's mouría fins acabar el ball.

Lluisa. Totes ho diuen que no's mouràn fins que s'acabi.

Gilberta. Que ho fa?

Lluisa. Es que tenen por que'l nuvi no'ls demani per anarse desseguida.

Maria. Quin acudit de donar un ball! Ja no 's fa!

Lluisa. Ja no's fa, però'l pare de la nuvia, el Sr. Bauchamp, igual que la tremenda senyora Tombelle, la mamà del nuvi... son gent de botiga y tenen moltes relacions en el comers... Es un ball de reclam...

Gilberta. Ara vé la Berta! Pot entrar?

Lluisa. Y are... No diguis ximpleríes... Es clar que si.

ESCENA IX

Els mateixos y BERTA

Berta. Vaig fugint d'en Jordi Herbert que m'ha fet prometre un vals,

Lluisa. Es un compromís.

Berta. Tant se val; fins d'aquí un any no seré major d'edat.

Lluisa. Però per què fuges? Porta molt bones intencions: vol casarse y es millonari.

Berta. Ah! jo vull casarme per amor! Mira l'Alicia, la nuvia ¿creus qu'està enamorada del seu marit?

Lluisa. Però s'hi casa... no's pot tenir tot en aquest mon.

Berta. Donchs jo vuy provar de tenirho; si no'm surt bé sempre hi seré a temps a estimbarme en un bon casament de conveniencia... Però mentrestant... *(Mirant a la porta.)* Oh! mireu, qui vé... Digueu que no m'haveu vist. Que me'n he anat a dormir, sentiu?

Lluisa. No sabem dir mentides nosaltres.

Berta. Donchs, apreneune. Fa molt servey el saberne.

Surt per l'esquerra al moment qu'entra Herbert per la dreta.

ESCENA X

LLUISA, GILBERTA, HERBERT *y* MARIA

Herbert. Han vist a la Srta. Gonthier?

Lluisa. La Berta? Acaba d'anarsen; el busca a vosté.

Herbert. Ah! Jo hauría dit que feya tot lo contrari...

Va cap al fons.

Lluisa. Donchs jo'l trovo ben simpàtich aquest xicot... Sobretot ara que'n corteja a una altre...

Herbert. *(Tornant.)* Veyam, senyoretes, vostès que la coneixen bé, diguinme que significa tot això?... Hi ha alguna cosa en el

seu comportament ab mí, que no acabo de compendre ben bé.

Les tres. Qu'es?

Herbert. Volen dirme perque no li agrado jo?

Lluisa. Vostè no li agrada? Perque ho diu?

Herbert. Oh! es una impresió meva... Naturalment... comprench que no senti un gran amor per mí... Perque si un s'hagués de refiar dels grans amors!... Però... perque fuig?

Gilberta. Però si no fuig pas per vostè.

Herbert. Soc un home del qui se n'hagi de fugir, per ventura jo?

Lluisa. Vol callar!

Herbert. Un no sab may d'una manera exacta com es fisicament, però moltíssimes persones m'han dit que era molt passable la meva figura, fins hi hagut algú que m'ha trovat guapo.

Maria. No'm sorpren... no'm sorpren gens que li hagin dit.

Herbert. Els hi asseguro que no es la vanitat qui'm fa parlar... Perque jo soch axís: dic les coses tal com son. M'ho han dit gent a la qui no interessava en absolut la meva persona... La meva mare m'ha dit guapo molt sovint, però prescindeixo de la opinió de la meva mare que, naturalment, podría estar obsecada...

Gilberta. Li asseguro que hi ha molta imparcialitat en el seu criteri...

Herbert. Encare que se molt bé que l'home no'n te prou ab la guapesa, y que li cal ser inteligent...

Lluisa. Naturalment, però...

Herbert. Però?... Que per ventura soc un imbècil?

Lluisa. Y ara! Que ha de ser un imbècil vostè!

Herbert. Si, no soch imbècil... Estich convensut de que no soch imbècil... Jo no soch pas un ser extraordinari... Es clar, però... No les molesta pas la meva conversa?

Lluisa. Oh, no; de cap manera!

Herbert. Se de cor un grapat de mots d'enginy, y'ls coloco ab bastanta oportunitat. Devegades me'ls riuen extraordinariament. Vaig molt per la Borsa y pels grans restaurant... No hi ha ningú més ben situat que jo pera conèixer, desseguida, les historietes picantes, els ùltims successos... Els sobrenoms!... Conech el de tothom! Fins conech el que m'han posat a mí!

Maria. A vosté?

Herbert. Son poca soltes, besties. No volen dir rès... Tinch el meu titol... Soch advocat!...

Maria. Jo també.

Herbert. Ja se que per un home això no es una cosa tant excepcional com per una dona, però sempre es un títol important... He viatjat també... He estat a Alemania... a Suissa... a Italia... He fet la meva travessía en yacht... L'explico molt bé...

Lluisa. Ja li he sentit contar tres vegades.

Herbert. Donchs, si ja li he contat varies vegades, ja haurà pogut notar que no explico lo mateix... Això demostra, es veritat o no?... que no ho conto com un lloro... En fí, jo no soch pas un senyor d'aquells qu'es queden sense saber que dir.

Lluisa. Ab vosté la conversa no decau may.

Herbert. Ah! no, senyoreta, no!

Pausa llarga.

Gilberta. Que no hi han diaris ilustrats per aquí?

Herbert. *(Vivament.)* Els llibres, per exemple... N'he llegit una cantitat enorme. No diré que m'hen recordi de tot, peró puch donar rahó de moltes coses... Es curiós, veritat?... Qualsevulga diría que m'estich alabant?

Lluisa. Y ara! no senyor, no!

Herbert. Perque no hi ha xicot menos presumtuós que jo; però be haig de dir lo que es, si ls altres no ho fan... Veuen, naturalment que no te cap importancia, però jo ballo molt bé, y quan dirigeixo un *cotillón*.. hi ha qui desprecia aquestes coses, però s'ha de confessar que representa quelcom, se m'acudeixen un seguit d'idees graciosíssimes.. Jo crech que'l conjunt de tot això hauría d'agradar a una noya... Sense comptar que en tot lo que he dit, no he parlat de la meva fortuna... No'n parlo may.,. Tinch tres millons; però no haig de ser pas jo qui vagi a ferho saber a tothom... Y donchs, a que ve tot aixó? Perque no ha de fer cas de mí? Potser es una tàctica?

Lluisa. No ho sè... però tingui un xich de paciencia: acabarà estimantlo!

Totes. Naturalment!

Herbert. Oh! naturalment, naturalment!... En el fons n'estich persuadit! Però no se com dilshi: estich una mica impacient y un xich cansat. Quan penso que hi ha tantes noyes, que m'escoltaríen de bon grat y

que la que jo voldría... Però, potser, precisament es per'xó que la vuy?

Lluisa. Es possible.

Herbert. Escoltin. No n'hi parlin. Vuy adoptar una tàctica ab ella, veyam que'n resultarà... Li he compromés aquest vals; jo faré veure que me'n he oblidat, y ballaré ab una altra.

Lluisa. Es lo que jo faría si fos de vosté.

Herbert. He tingut una magnífica pensada. *(Va cap al fons.)* Veig que ve cap aquí. Si ella pregunta per mí, no li diguin que jo he preguntat per ella.

Totes. No... no.

Surt. Entra Berta.

ESCENA XI

LLUISA, GILBERTA, MARIA *y* BERTA

Berta. Ja he trovat una excusa molt enginyosa: li diré que'l metge m'ha prohibit ballar... Per ell està molt bé!

Lluisa. Serà divertit!... Y més ara que vol fer veure que s'ha oblidat del vals. Es un recurs pera decidirte.

Berta. Oh! molt bé! molt bé! Dígali que'l seu recurs es magnífich, y que no l'abandoni en tota la vida.

Gilberta. Atenció! Me sembla qne la mare del nuvi ens busca...

Lluisa. Fugim! No's pot estar tranquil un moment! *(A Berta.)* Vens?

Berta. No; no m'haurà pas!... Tinch el vals prohibit!

Surten per l'esquerra. Enrich ve per la dreta.

ESCENA XII

ENRICH, BERTA

Enrich. *(Per ell).* Sis copes de xampany!... la cosa's va posant bèl... Tot gira al meu voltant! Però es una impresió purament física... Tinch el cap ferm... y una clarividencia extraordinaria! Si fes uns quants toms de vals... voltant al revès, estich segur qu'es restabliría l'equilibri d'aquest saló! *(A Berta).* Senyoreta, tindría inconvenient de acompanyarme en aquest vals?

Berta. No ballo.

Enrich. No es possible! A vosté li agrada el ball, però ja sé perque no vol ballar ab mí; perque no li he sigut presentat.

Berta. *(Duptant).* Senyor...

Enrich. *(Vivament.)* Oh! sí: es per això. Vostè es una senyoreta ben educada y no vol ballar ab les persones que no li han sigut presentades... Y segurament que no vol parlarhi tampoch? Però fà mal fet!

Berta. Per què?

Enrich. Perque les ùniques persones interessants son les que no s'han presentat. Son lo desconegut... Jo soch lo desconegut pera vostè... igualment que vostè ho es pera mí. No sé si la vida ens aproximarà, me sembla que no, y per això mateix no serà gaire amable lo que li diré, y es, que potser val mès que no'ns aproximi may.

Berta. Peró, per què?

Enrich. Perque es molt possible que may més m'arrivi a causar una impresió tant deliciosa com la que'm produeix en aquest moment... lo que coneixeré de vosté després serà potser molt bonich, però may ho serà més de lo que jo m'imagino ara.

Berta. Es molt falaguer pera la seva imagició aixó, però potser no ho es tant pera mí...

Enrich. Sí, pera vosté també. Lo que jo m'imagino parteix de lo que veig en aquest moment. Jo'm forjo un somni, un somni exquisit, però me'l forjo ab la seva gracia, ab la seva cara deliciosa, ab el seus ulls admirables... Perdònim, senyoreta, si parlo axís del seus ulls y de la seva cara sense que m'hagin sigut presentats, però estich cert que d'aquí en avant els coneixeré molt bé y que no'm serà pas fàcil oblidarlos.

Berta. No sé ab qui parlo, però pel seu tó'm sembla que'm corteja.

Enrich. Tambè m'ho sembla a mí. Y pensar que potser, ab tota seguretat, no gosaría a ferho si la conegués. Veu, una altra ventatja de no haver sigut presentat! Sembla mentida lo que hi guanyo no sent conegut!

Berta. Som a un ball de màscares?...

Enrich. Y que no sab lo que's fà en el balls de màscares? Se precindeix de tot cerimonial y's parla d'amor ab tota franquesa.

Berta. Es possible, però les senyoretes com jo no van a n'aquestos balls... son una mica escandalosos.

Enrich. Y què hi fà? Si hi ha escàndol se quedarà entre nosaltres; es escàndol íntim. Ens trovem en un ball de boda; els que'ns vegin se pensaràn que som dos coneguts que conversen.

Berta. Sí, però si algú de la meva familia entra... Aquí hi ha el papà y dugues tíes.

Enrich. Això array, en presentantmhi haurà sortit del pas.

Berta. Ab quin nom?

Enrich. Ab el que vostè vulgui. Fàssim noble si li sembla o presentim com artista.

Berta. O com comandant de cavallería?

Enrich. Comandant a trenta anys? No'm desagrada!

Berta. Ah! Acaba de dirme la seva edat y vostè no havía de revelarme rès absolutament.

Enrich. Ah! sí, sí, es cert; he faltat a les nostres convencions. Peró, veu, en cambi, jo no li pregunto pas la seva...

Berta. La meva es la de les ilusions.

Enrich. *(Desdenyós)*. Sí.

Berta. Perque respón ab aquest «sí» desdenyós? No li ha agradat la meva resposta?

Enrich. Oh! no, francament, no m'agradat... Es una resposta de ball, y fins podría afegirhi de ball blanch. Si jo la conegués li hauría correspost ab un somriure amable, de servil complacencia; però com que no la conech tinch el dret de ser aspra y sever ab una persona com vosté que no té necesitat de recórrer a frases fetes y vulgars pera respòndrem a mí que sincerament procuro inventarne d'expreses pera vostè.

Berta. Ah! si vostè m'hagués sigut presentat potser m'hi hauría mirat una mica més.

Enrich. Ja conech qu'aquesta senyoreta s'ha molestat! S'ha molestat per lo que li he dit! Ah! ah! jo li he descobert l'edat? Ella'm revela'l caràcter... Eh! Eh! L'incognit se desfà poch a poch!...

Berta. Y l'impresió que li produeixo comensa a no ser tant agradable?

Enrich. Y per què? Perque he descobert en

vosté una petita susceptibilitat, una mica de vanitat intelectua? Y bé, això es que vosté té un xich de pretencions; vosté vol ser inteligenta; no'm desagraden pas les dònes una mica inteligentes... Certament m'agrada contemplar una dòna, y admirarla, però no'm molesta gens que'm dongui alguna cosa més... Una mica de la seva gracia, de la seva ànima, dels meus somnis. Oh! no es pas un somni extraordinari, ni gaire original: es el somni de tothom. El meu sería el tenir un gentil company ab qui poguer viatjar... y divertirnos ab les mateixes coses .. Un altre jo, en el qui me hi trovés jo mateix ab una cara més simpàtica y dolsa... Una dòna que sapigués escoltar, axís com vosté, ab la mirada y el somriure seu... No, no's fixi en lo que li dich, perque si s'hi fixa ja no tindrà aquest somriure, ni aquesta mirada... y jo'ls necesito... me sembla que'm torno millor quan m'amparen axís... Aquesta persona qu'he somniat, es clar, no l'he trovada may... Sé qu'existeix... qu'es potser aprop meu.

Berta. Però vostè... ha sigut estimat alguna vegada?

Enrich. Sí, sí! Estich contentíssim de que vostè m'hagi preguntat això, perque jo may hauría gosat dirli y tenía un gran desitg de confessarli.

Berta. Per què?

Enrich. Per què? Vol que li digui? Si'ns coneguéssim de segur que no m'atreviría a dirli, però com que no la conech ja puch ser franch! Donchs, com que m'agradaría tant que vosté m'estimés... faig tot lo que puch per agradarli. Me sembla que l'haver sigut estimat ja, es un petit adorno; y quan

no, vol dir que jo no soch un ningú, y això la pot encoratjar a fer lo que han fet d'altres. Es com la persona que compra al venedor ambulant el primer romanso o la primera joguina. Ningú s'hauría decidit a comprarli rés sino hagués sigut ella; tothom espera qui siga'l primer. Donchs, senyoreta X... si vostè desitja enamorarse de mí, no s'enmoini que altres ho han fet abans que vostè.

Berta. Moltes gracies, peró no ho desitjo.

Enrich. Oh! oh! ja'm torna a respondre com si'm conegués. Vosté coqueteja ab mí y jo no coquetejo gens ab vostè.

Berta. No coquetejo pas si li dích que no tinch cap desitg d'agradarli.

Enrich. Es que la coquetería no consisteix en dir que s'es agradable a la gent, sino en defensarsen. Veu, admeto que vostè no senti un desitg irresistible d'estimarme, però estich segur de que no la molestaría gens que jo l'estimés... això no vol pas dir que jo li tingui d'agradar. Encare que ja sé que li agrado una miqueta.

Berta. Oh! Quin aplom!

Enrich. Oh! deixis de «quin aplom!» Estich segur que li agrado.

Berta. No sé ab que's fixa per fer aquesta afirmació.

Enrich. En el seu modo d'escoltarme. Quan li dich alguna galantería, vostè mira d'una manera vaga, com si pensés en una altra cosa. Vol dissimular el seu goig!... Ba, ba, es molt llesta vostè ..

Berta. Oh! voste s'ho arregla tot a la mida seu gust!

Enrich. No! no! no! Res d'això. Vosté val molt

més de lo que jo m'hagi pogut imaginar. Desde que li he comensat a parlar fins ara, ha sigut bonica de set o vuit maneres diferentes, y cregui que la meva pobra imaginació no les havía pas previstes. Y lo bo es que m'vaig adonant de que'n disposa de qui sab les més, d'aquestes boniqueses... Quan riu... quan está trista... quan fa'l posat de tant se me'n dona... Cada vegada es una manera nova de ser bonica... Ah! la! la! la!

Berta. Qué li passa?

Enrich. Que m'he vingut a buscar?... (*S'alsa, fa alguns passos ab agitació y torna aseures al costat de Berta,*) Me trovo en el punt critich y comensa a pesarme l'incógnit. Crech qu'aquest es el moment y que faría molt bé d'anarmen.

Berta. Per qué?

Enrich. Perque un cop l'hauré deixada, seré molt desgraciat, y com més allargui l'imprudencia d'estar al costat de vosté, més desgraciat seré quan la deixi.

Berta. En la seva má está'l provarho! Es admirable! Vosté diu que li es un goig el parlar ab mi y jo vuy creureho... Doncs en pach del plaer que sent, ja pot fer el sacrifici de ser desgraciat y d'anyorarme una mica.

Enrich. Oh! Es que no será pas precisament anyoransa lo que sentiré... será una altra mena de cosa... Ja que portem la careta encare no m'hauré d'avergonyir gaire pera dirli que no soch pas molt felís en el mon. Com que no la conech, ja puch descobrirli un xich la meva tristesa. Jo no soch felís... Peró per 'xo tampoch soch molt, molt desgraciat, per que si be'm falten moltes coses,

no'm dono la pena de pensarhi... (*Pausa*) Es fredolica vosté?

Berta. Bastant. No molt. Per que m'ho pregunta?

Enrich. Jo, no'l sento gaire el fret, però ab la condició de que no m'acosti a una estufa., perque sino ja no hi ha manera d'apartarmen. Donchs, veu, ara'm fa por d'haver estat ab mes confort que de costum. Ah! quin fret farà quan surti. Vaja! ja que soch aqui pera dirli coses brutals, li diré que vosté m'ha fet malbé aquesta vetllada!

Berta. No es gaire galant despedirse de mi dientme coses desagradables.

Enrich. Però si no ho es gens lo que li dich.., No... no, senyoreta X... m'he acostat massa al foch... Fassi'l favor de dirme desseguid a qui es.

Berta. Soch lo desconegut... vosté ja ho sab...

ESCENA XIII

Mateixos y BARTHAZARD

Barthazard. Ah! vosté coneix al Enrich?

Berta. De molt temps... Som vells amichs.

Berta s'enva pel fons.

ESCENA XIV

ENRICH Y BARTHAZARD

Barthazard. Me sembla que no't queixaràs, eh? Després dels sandwichs, dels bons cigarros... vaja posem passadors... després dels cigarros, dos ditets de flirt pera fer la digestiò. T'han tractat ab tots els honors aquesta gent que no sabs qui es...

Enrich. *(Malencònich.)* Ah! calla, calla! M' hauria valgut molt més no passar dels cigarros... He estat un bestia... Quan no's pot pagar la felicitat val més... no acostarshi ni mirarhi... No, no passem de llarch per devant dels aparadors!

Barthazard. Eh?... sembla qu'estàs enmurriat!...

Enrich. Oh! no es rès! Estich molt empipat. (*Somriu.*)... però no'm dol... Es curios... estich molt menos disgustat de lo que deuria... Oh! de sobres se'l motiu! Tota la culpa la té aquesta ximple d'esperansa, aquesta estúpida y gentil esperansa que tots portem... Si tingués valor pera rahonar, me diria qu acabo de formarme un somni impossible... però sento dintre meu una fe obstinada y perversa, que s'entossudeix en dirme que no es tant irrealisable com jo em penso el meu somni... Ja sé que hi tinch de renunciar, però no hi renuncío... Me troves beneit, oi?

Barthazard. (*Després d'una pausa.*) No.

Enrich. Com...

Barthazard. No... perque'l renunciar a les coses es el millor medi pera que no succeixin may.

Enrich. Que t'en burles? Fuig home, es una aspiració fantàstica, la meva.

Barthazard. No hi ha res fantàstich.

Enrich. Be, be no fassis bromes, sents?

Barthazard No son bromes no... *(Mirantsel.)* Vols casarthi?

Enrich. Bestia! Potser té cent mil franchs de dot!

Barthazard. Cent mil? No. Al menos tres cents o quatre cents mil... Ademés es filla

ùnica, y quan mori'l seu pare tindrà més d'un milió. Vols casarthi?

Enrich. Confesso que t'escolto ab el mateix gust que les criatures escolten els contes y que totes aquestes bestieses que m'espliques me diverteixen molt. Però el pensar que jo podria viure ab aquesta exquisida criatura, que podria tenir a totes hores la seva dolcíssima companyía, es una il·lusió perillosa que no trigarà gaire a convertirse en un martiri pera mí... Però què hi fa? Me donaré'l gust de crèuremho una estoneta.

Barthazar. Ets pesat ab els teus somnis y les teves il·lusions... No's tracta de cap somni. Parlem seriosament; tú vols casarthi y jo t'hi faré casar...

Enrich. Corre... veshi! veshi!... Jo'm quedaré somniant.

Barthazard. Comensa per saber que jo tinch una influencia inmensa en el pare d'aquesta noya... Tú ets representant d'una casa alemana. Es un empleo que no't proporciona rès, però que dona molt mes tò que'l teu ofici de dibuixant de mobles... Representant d'una casa extrangera, fíxathi; se'n pot treure molt partit d'aixó en una conversa... De moment les cases extrangeres no son aquí... son lluny... tú no vius a París...

Enrich. Qué? que jo no visch a París?

Barthazard. No. Ja no vius a París. Al hotel no hi estàs be. Saben massa qui ets, per aquells vols. Viuràs a Bruseles o Liege, ahont el senyor Gonthier, pare de la noya, no hi te cap coneixensa. Jo he vist els teus llibres y m'acabes d'ensenyar qu'has fet un balans de setanta mil franchs de beneficis... o sinò valdrà mes, vuitanta mil... He vist

també, la teva correspondencia... Ets d'una excelenta familia arruinada... En això no direm cap mentida... Has refet la teva posició... Això no es veritat encare, però ja ho serà. Vethoaquí!

Enrich. Admetent que tinguis el tupé de fer empassar tot això a aquesta gent, com t'ho arreglaràs per evitar que comprobin les teves afirmacions?

Barthazard. No les comprobarán pas, home, perqué seré jo qui les haurà comprobades... Ja t'he dit que tenen una confiansa absoluta en mi.

Enrich. Però, veyam, com s'esplica que hi hagi gent, tanta gent que tinguin confiansa en tú y que tú no'ls hagis associat als teus negocis ni els hagis demanat diners?

Barthazard. Perqué'l día que'ls demanés un cèntim ja'm perdrien tota la confiansa. No coneixes als homes, amich meu... La confiansa la donen desseguida, pero els diners, may. Els es molt desagradable donar el diner, pero en cambi, els agrada molt donar la confiansa... Axó es molt humà: No costa rés tenir confiansa en la gent; se fa sol. Aquest home està tant content de trovar un bon partit pera la seva filla, que tindría un gros disgust si no s'ho pogués creure. Jo compto ab lo precís pera avansarte diners, pera que puguis vestirte y enviar flors. Y ja ho tens tot arreglat: al cap de dos mesos te casaràs ab la filla del meu amich Gonthier. No hi perdem res en provarho veritat?

Enrich. No, no hi perdem rés.

Barthazard. Y quant me donarás per tot axó?

Enrich. Lo que vulguis.

Barthazard. Ja'n tinch prou ab cinquanta mil francs.

Enrich. Oh! no vuy regatejar... Deixemho en cinquanta mil!

Barthazard. Oh! no n'hi ha prou de dirho.. necessito que m'ho firmis. Avuy som a...

Enrich. 20 d'Abril.

Barthazard. Te casaràs el 20 de Juny. El 10 de Desembre d'aquest any, es dir, sis mesos després del teu casament m'entregaràs vinticinch mil francs y el 10 de Desembre de l'any vinent, al cap de l'any del viatge de nuvis com si diguéssim, m'entregarás els altres vinticinch mil. Ja porto lletres jo. (*Trayentse'n ab una estilograph*). Aquí tens l'estilograf... eina imprecindible a tot home de negocis diligent... Seu.

Enrich. Mira que n'ets de bestia!

Barthazard. *(Asseientlo)* Asseute't dich. Escriu ben clar «Aceptat per vinticinch mil franch pel 10 de Desembre!..»

Enrich. No siguis ximple, home...

Barthazard. Si jo soch ximple que se t'ha d'endonar d'escriure aixó?

Enrich. Oh! si m'es indiferent... si vols hi posaré un milió,

Bartazard. Posa vinticinch mil no més... Es mes serio de lo que't creus aixó... «Aceptat per vinticinch mil franchs pel 10 de Desembre.»

Enrich. Aceptat per vinticinch mil endoles.

Barthazard. No, no vinticinch mil franchs.

Enrich. Endoles, home; es mes bonich.

Barthazard. No, no, francs... Firma ab el teu nom. Y en aquest altre passa lo mateix. «Aceptat per vinticinch mil francs... Molt bé. Sabs lo qu'acabes de fer?

Enrich. Acabo d'escriure sobre dos papers mullats.

Bartazard. T'acabes de vendre l'ánima al dimoni... Vaig a buscar al Sr. Gonthier.

(Surt mentres entren Berta y Lluisa.)

ESCENA XV.

ENRICH, BERTA Y LLUISA

Lluisa. Oh! oh! mírat al bell desconegut

Berta. Calla.

Lluisa. Es ben simpàtich!

Berta. Qu'ets ximple!... Me vols fer el favor de no marejarme més?

Lluisa. Sí, dòna sí, però presèntemel.

Berta. (*A Enrich*) La meva amiga desitja que li presenti... El desconegut... La senyoreta Lluisa Marnin.

Lluisa. Tantíssim gust senyor...conech moltes persones de la seva familia...

Enrich. Ah! sí?...

Lluisa. Es molt simpàtica la seva inmensa familia de desconeguts.

Berta. El senyor no es pas absolutament desconegut... Es amich del Sr. Barthazard. *(A Enrich)* Fa molt temps que's coneixeu?

Lluisa. No gaire... Y vostés?

Berta. Tampoch pero'l papá l'aprecia moltíssim. Díu qu'es molt inteligent li té una gran confiansa... Es molt bon xicot veritat?

Enrich. Molt bon xicot.

Lluisa. Ho diu d'una manera que sembla que no n'estigui gaire convensut.

Enrich. Sí, sí.

Berta. Vosté l'aprecia molt?

Enrich. Molt.

Berta. Es curiós lo que'm passa ab vosté. Fa molt poch que'l conech y m'interessa extraordinariament saber lo que pensa dels altres.

Enrich. Li quedo molt reconegut per això que m'acaba de dir, senyoreta.

Berta. M'afanyo a dirli coses agradables, perqué quant ens coneixerem més bé, ja no hi serem a temps.

Enrich. Donchs, aprofitis, aprofitis.

Berta. Li vuy fer una declaració que li asseguro serà la última... M'inspira una gran confiansa vosté, perqué trovo que fa cara de ser decidit.

Enrich. Oh! no's poden dir massa depressa aquestes coses!...

Berta. Pero a mí m'agrada dirli... Estich segura de que no m'equivoco!... *(Pausa)*

Enrich. Ha ballat molt, senyoreta, aquesta nit?

Berta. Ah! ja comensa a conèixem massa; se fica imprudentment en la frevolitat (*A Lluisa*) Es que's tímit. No li agrada que li diguin qu'es decidit.

(El papá y el Sr. Barthazard.)

ESCENA XVI.

MATEIXOS, GONTHIER Y BARTHAZARD

Barthazard. *(A Gonthier desde'l fons)* Lo més interessant en aquets negocis de representacions, es que'l representant està fora

de perill. No hi ha cap gasto, y si per casualitat, la casa que representa—perqué succeeix a les cases més fermes—té una desgracia, ell desseguida en trova un'altra, que coneix els seus mèrits personals y que li confía els seus interessos *(Adonantsen d'Enrich)* Ah! mírisel, es aquest. (*Presentantlos*) El meu amich Enrich Calvel... El senyor Gonthier...

Gonthier. (*A Enrich*) Senyor *(Baixet a Barthazard)* No voldría pas qu'es cregués que vuy penjarmeli a les orelles, però li sembla que puch convidarlo al thé una tarde?

Barthazard. Oh! sí, sí... es molt sensill...

Gonthier. *(A Enrich)* El nostre amich Barthazard m'ha parlat tant bé de vosté, que sería pera mí una gran satisfacció la seva amistat... Un día d'aquests ha de venir a pendre'l thé a casa... Si vosté volgués tenir l'amabilitat d'acompanyarlo?...

Enrich. (*Inclinantse*) Ab molt gust.

Gonthier. Perfectament! Perfectament... Vostés mateixos triaràn el día... Nosaltres sortim molt poch. (*Presentant*) La meva filla.

Enrich. (*Inclinantse*) Senyoreta!

Berta. (*Ananthi)* Estich contentíssima d'haver fet la seva coneixensa... Comptem ab vosté?

Lluisa. Comptem ab vosté?

Enrich. Sí senyoretes.

Gorthier. (*A Barthazard*) Díguili que's una excelent criatura la meva filla... no voldría que samblés que jo mateix li canto'ls mérits.

Batthazard. *(A Enrich)* Es una criatura deliciosa, la Senyoreta Gonthier!

Gonthier. Jo no m'hauria atrevit a dirho,

però ja que ho fa el Sr. Barthazard... A la primera impresió ja's fa simpàtica y com més se la va coneixent més se l'aprecia.

Enrich. Sense haver tingut el gust de conéixela, ja m'ha avia produit una excelent impresió... (*Pausa*)

Gonthier. (*Embarrasat*) Vaja... vaja... (*Somriu*)

Enrich. (*Ab sonriure forsat*) Vaja!

Gonthier. Donchs, fins ben aviat! Comptém ab vosté.

Enrich. Moltíssimes gracies (*Li allarga la mà*)

Gónthier. (*A Barthazard*) Entesos veritat? (*Cap al fons. A Berta*) Nena, quan vulguis ens anirém.

Berta. Sí, papá, deixem pendre'l vano que me l'he deixat allàsobre (*A Lluisa*) Vens ab nosaltres?

Lluisa. No, no... he vingut ab la yaya... Li agrada veure ballar y no s'en voldrà anar fins qu'acabin (*Surt pel fons. Berta per l'esquerra*)

Gonthier. (*Cap a la porta*) Estàs Berta?

ESCENA XVII

BARTHAZARD, ENRICH; DESPRÉS BERTA
Y GONTHIER

Barthazard. Els anunciaré que hi anirem demá. No'ls ho he volgut dir desseguida, per felshi gruar una mica, però demà vindrás a buscarme al despaig y hi anirem a sopar.

Enrich. No! no! tot això'm trasbalsa; més m'estimo deixarho córrer.

Barthazard. No, amich meu, no. No hi pots renunciar ja. La cosa va endevant y jo't responch que hi vindrás a sopar.

(Torna Berta ab Gonthier)

Berta. *(A Enrich)* Fins un día d'aquests? (*Gonthier dona la má a Enrich.*)

Enrich. (*Ap.*) Ja es la tercera vegada que'ns donem la má; me sembla que li dono massa sovint.

Gonthier. Comptem ab vosté.

Enrich. Aixís... (*Se trova devant de Gonthier que li allarga la mà)* Fins a un d'aquests vespres.

Gonthier. Vens nena?

Berta. (*A Enrich)* No's farán esperar, veritat?

Enrich. Sí, será ben aviat (*Surten Berta y Gonthier)*

Barthazard. Vindrás, eh?

Enrich. No ho sé...

TELÓ

ACTE SEGON

Un saló amoblat ab elegancia: *Al aixecarse 'l teló, una cambrera fa entrar a un xicot que porta una panera de flors, deixantla demunt una taula.*

ESCENA I

LLEONTINA, EL XICOT, *després* FÉLIX

Lleontina. Posiho allà sobre. Quina panera més hermosa!

El xicot. *(Arreglantla,)* Tot es flor triada; flor d'invernacle. Veu, no n'hi ha cap d'aquelles que s'hi posen pera omplir. Ah! la casa mira molt prim d'ensà que hem cambiat d'amo. S'ho fa pagar, però serveix bé.

Lleontina. Quina alegría tindrà la senyoreta quan arrivi!

El xicot. Ha sortit a passejar ab l'auto?

Lleontina. Ab el seu papà. El fa sortir cada día perque s'acostumi a l'automòvil; el pobre senyor, vuy dir el de casa, hi té una mica d'aprensió encare. La setmana passada se m'en van endur ab ells; jo com que anava al devant, al costat del chauffeur, no tenía gens de por, y sentía al pobre senyor que cada dos per tres cridava: «Aturi! Aturi! Desseguida!» El chauffeur, es clar, aturava perque ab un crit n'hi ha prou, sab? Quan se fan servir molt sovint els frens, els pneumàtichs, no resisteixen gaire. La goma's gasta, per lo tant se foraden ab més facilitat. Però'l senyor, el de casa, té una alegría cada vegada que s'en fa malbé un,

perque, ¿me va entenent? quan hi ha *panne*, es precís que's repari, y mentres dura la reparació no pot sortir l'automòvil.

El xicot. (*Arreglant les flors.*) Veu lo que son les coses! Paguen vint mil franchs d'un automòvil, per no sabersen aprofitar! Que 'm donguin un auto a mí, què dich un auto? una moto no més! què una moto?...

Lleontina. Vol pendre alguna cosa, qu'es refrescarà?

El xicot. Gracies. Sempre n'estich de fresch jo, però, aixó no vol dir que sigui home pera despreciar una copeta de ví, quan se m'ofereix.

Lleontina. Vingui per aquí. En Fèlix li servirà. (*Truquen.*) Deu ser el nuvi de qui li parlava. Al dir nuvi, vuy dir promés, comprén?... (*Cridant cap a dintre.*) Félix, apa home, serveixi una copeta a n'aquest xicot de les flors. No es bo per rès vostè!

Fèlix. (*De dintre.*) He fet entrar aquell jove al salonet.

Lleontina. Està bé, ja'l faré venir aquí pera que vegi que han portat les flors. (*Obra el fóns.*) Entri aquí que estarà mes bé.

ESCENA II

LLOENTINA *y* ENRICH

Enrich. Bon día.

Lleontina. Bon día; la senyoreta y el senyor encare no han tornat ab l'automòvil, però 'm sembla que no poden trigar. Ja saben que's l'hora que ve vostè. Suposo que deu ser el senyor qui'ns ha obsequiat una altre vegada ab aquesta hermosa panera de flors?

Enrich. (*Un xich extranyat.*) ...Ah!... sí!...

Lleontina. Y també li estich molt agraida per lo que va donarme ahir. El senyor ha sigut molt amable ab mi.

Enrich. Ahir vespre?

Lleontina. Sí; els 10 franchs que'l Sr. Barthazard me va donar en nom de vostè.

Enrich. Ah!... sí!...

S'asseu en un silló mitj girat d'esquena al pùblich.

Lleontina. Es clar que no m'està bé a mí, una cambrera, parlar d'aquestes coses, però ja fa set anys qu'estich a la casa, y ja puch dir que la senyoreta ha tingut una bona sort y vosté també naturalment, perque de senyoretes com la nostra, tant bona y tant aixerida, no se'n troven aixís com aixís... y el seu papà es tant bon senyor també! Es clar que per lo que'l té de menester vosté, no l'interessa tant... Però sentís al senyor y la senyoreta com parlen de vosté a taula, jo'ls sento sense escoltarlos, perque jo serveixo a taula, quan estàn sols y no han de mirar prim! No's pot pensar com l'estimen! Cregui que la senyoreta no se'n està pas de dirho devant del seu papà; les noyes que no han tingut mare, segons com, son més mal criades que les altres, però en cambi son més franques y senzilles. Donchs li asseguro que no s'hi mira gens en dir lo contenta que està quan vosté es aquí y que 'l trova molt inteligent y fins bastant graciós. Es tant simpàtich que les seves sortides, — això ho diu la senyoreta, —mal·vinatge el mon,—això ho dich jo,—fan molta més gracia que si lesdigués un altre qualsevol. Després li toca al papà desferse en elogis per la posició del senyor.

Enrich qu'ha escoltat ab gust lo qu'ha dit Lleontina, fa un gest d'impaciencia.

Fèlix. (*Entrant pel fons.*) Hi ha un senyor que pregunta pel senyoret. Sembla un artista, un pintor...

Enrich. No sé qui pot serà?... Dígali qu'entri.

Fèlix. Per aquí senyor, fassi l'obsequi.

Entra Thibaudel. Va ab un abrich nou bastant presentable; barret tou y xalina.

ESCENA III

ENRICH *y* THIBAUDEL

Enrich. (*Ab certa alegria.*) Oh! En Thibaudel! (*Fèlix y Lleontina se'n van.*) Els criats t'han près per un pintor.

Thibaudel. Es per la xalina y el barret. Se veu que aquest criat te idees velles. Exceptuant els pintors qui es qui no té un barret tou y una xalina, avuy? Ara's porta molt això entre'l meu noble gremi de corredors d'anuncis.

Enrich. Estich molt content de vèuret.

Thibaudel. Ho crech, perque observo que no t'estranya gens la meva presencia en aquesta casa.

Enrich. Es clar, si vaig dirte que'm portessis les cartes que's rebessin a la dispesa pera mí.

Thibaudel. He passat pel gran hotel qu'habites are y m'han dit qne probablement te trovaría aquí... Porto una cosa pera tu; es una lletra de 34 franchs que han presentat aquest matí.

Enrich. Sí, es del sastre; es la primera d'una

sèrie de cinch. Lo més trist es que ja he espatllat el vestit qu'ara haig de comensar a pagar. El vaig donar a un porter. Veus, ja comenso a pagar els vestits del porter.

Thibaudel. Tens intenció de pagar?

Enrich. Es natural!

Thibaudel. Ja sabs que tens temps fins demà a la tarda pera evitar el protest.

Enrich. Ara't donaré diners pera que paguis.

Thibaudel. Com? Tu, tens 34 franchs?

Enrich. Sí, home, sí; tinch 34 franchs.

Thibaudel. Ja ho veya que anaves ben vestit y molt elegant, però no m'hauría pensat may que tinguessis 34 franchs?

Enrich. T'hauré de donar un bitllet de 50.

Thibaudel. No tinch cambi.

Enrich. No hi fa rès. Quan ens tornarem a veure ja me'l donaràs.

Thibaudel. Home, que no'm vols veure may més?

Enrich. Com s'enten?

Thibaudel. Es que t'aviso; me serà molt difícil y molt dolorós tornarte aquest 16 franchs. Tu ets amich meu. Per tu soch capàs de tirarme de cap a mar o daltabaix d'un campanar si convé. Però no't refiis de que't torni ni un cèntim; això no... De diners ne cobro molt poques vegades y en pago menos, encare, però lo que's tornarne això si que no ho faig may.

Enrich. *(Somniós.)* Sí, sí, aixís comprenía jo la vida.

Thibaudel. Els diners no més fan goig de aquesta manera, perque un pensa: «Ah! Al menos no l'hauré de tornar... En fí, tant

seval, m'en alegro molt de trovarte aquí tant regalat.

Enrich. Creu que no hi estich pas regalat.

Thibaudel. Y donchs què hi ha?

Enrich. No ho sé, però estich molt negitós. Escolta, tú ets de confiansa... y m'alegro molt de trovar algú ab qui pugui parlar sense necessitat d'anar contant mentides una darrera l'altra... Jo he vingut per en Barthazard... No'l coneixes tú?

Thibaudel. Sí, sí, havía sigut amich meu avans d'obrirse pas; ara fa molt temps que no n'he sapigut rès.

Enrich. Donchs en Barthazard es un home esparverador... M'ha ficat en un embolich que no te'l pots imaginar! .. Tal com me veus, soch representant d'una casa alemana de metalurgia...

Thibaudel. Ja ho sé.

Enrich. Cà, home... Soch representant de una casa alemana de metalurgia y guanyo de 60 a 70 mil franchs per any... Veus com no ho sabíes?

Thibaudel. Ah! Te felicito!

Enrich. No hi ha de què... En Barthazard s'ha aprofitat de l'amistat que té ab aquesta familia pera contalshi què sé jo quins emlichs y ferme casar ab la noya.

Thibaudel. Però vols dir que us sortirà bé?

Enrich. Això es lo que jo li dich continuament, però ell tè una audacia que esparvera... va a la seva, va a la seva sense fer cas de rés... Es el seu temperament... Ell está convensut de que aquesta gent no anirà a informarse enlloch... però jo crech que sí, y tinch un espant de mort cada vegada que

penso que tot va a descobrirse... Y es curiós lo que'm passa! Si ells ho descubrissin d'una vegada, ja estaría tranquil; me plantaríen al carrer, y tot s'hauría acabat... Me entornaría a la meva dispesa... a casa nostra... y rependría tranquilament la meva vida... una vida un xich difícil, es cert, però molt més tranquila qu'aquesta.

Thibaudel. Donchs, fesho! Qui t'en priva? Ara hem de fer el tresillo de tres... ab l'amo y el traductor d'espanyol. Tórnens el quart. Si vols que se n'entèrin d'una vegada, explicalshi tú mateix, això rray!

Enrich. Sí. però no tinch valor, perque... estimo a n'aquesta noya... No sé què dirte, es aixís! No t'enriguis... estich enamorat!

Thibaudel. Però si no rich.

Enrich. Veus, encare no fa quinze díes que no sabía ben bé del cert si existía l'amor... Creume; moltes vegades m'havía succehit trovarme ab una xicota bonica y simpàtica y pensar: «Vaja, estich enamorat». Y dirli entussiasmat tot un vespre, peró en el fons era per mí qu'ho deya... L'endemà...

Thibaudel. Ella't somreia contenta...

Enrich. Sí, ella'm somreia contenta... però jo ja estava desil·lusionat... Donchs, com que després d'haver intentat cinch o sis provatures d'aquestes, no havía lograt el meu propòsit, tenía el convenciment de que l'amor no existía... Però existeix, amich meu, existeix... Ja pots dirho al teus clients, a tot el barri... Quan estich ab aquesta persona, no m'haig d'esforsar gens pera dirli que l'estimo, al contrari. Jo bé prou miro de convèncem de que no n'estich enamorat, però noy, no'n puch sortir! Jo ja'm faig tota mena de reflexions, y'm poso tots

els prós y contres, fins al extrem que sembla que hi hagi dos individuos diferents dintre meu: un estripa-contes que fà tots els possibles pera aigalir l'alegría de l'altre. L'estripa-contes, diu: «Sí, es bonica aquesta noya», perque per més que vulgui no pot negarho! Y que ho es ja t'ho dich jo! Y afegeix, «n'hi ha moltes altres centes tant boniques com ella en el mon». Sí, sí, de acord, diu l'altre, però les demés no son ella!

Thibaudel. Es clar.

Enrich. Y jo l'estimo precisament perque es ella y fins me sembla que si's transformés en una roca...

Thibaudel. No es probable.

Enrich. Si's transformés en una roca, jo estimaría aquesta roca! Comprens ara la meva situació?

Thibaudel. Sí, sí, comprés... Però que'n sortirà de tot això?

Enrich. No ho sé pás.

Thibaudel. Bé, bé, vaig a pagar els 34 franchs de la lletra... A reveure, jove exaltat.

Enrich escolta.

Enrich. Té! Vetalaquí!

Thibaudel. Quí es?

Enrich. En Barthazard! El meu butxí!

Thibaudel. M'en vaig donchs.

Entra Barthazard ab un paquet sota'l brás y molt atrafegat.

ESCENA IV

Mateixos y BARTHAZARD

Barthazard. Haig de dirte una cosa, Enrich.

Saluda ab el cap a Thibaudel.

Thibaudel. (*Li allarga la mà.*) Que no'm coneixes?

Barthazard. Sí, sí. Què tal, segueix bé?

Thibaudel. Gracies... A reveure.

S'en va.

Barthazard. (*Després d'una pausa*). Què hi ha vingut a fer aquest aquí? Que se't volía emportar? Per què has permés que vingués?

Enrich. Es un amich de la dispesa y ha vingut a donarme un avís urgentissim.

Barthazard. Has de rompre ab tota aquesta gent!

Enrich. Oh! fesme'l favor! Déixem estar en pau! Al últim m'arrives a fastiguejar!

Barthazard. No es pas questió de deixarte o de fastiguejarte ara .. sino de que'l negoci vagi endevant. La cosa's presenta be; lo que no s'hi presenta tant es lo meu... Me trovo en batibull per uns venciments y no sé per hont girarme pera obtenir una pròrroga. M'en vaig a casa hont m'hi espera un individuo que potser me proporcionarà un medi per aplassar aquests pagos. En mitg de tots aquets maldecaps encare soch jo qui té de còrrer com un ximple pera comprar les flors y'ls bombons pera la senyoreta. Per sort he trovat un confiter ab qui he fet un arreglo ab l'anunci... Dona desseguida aquests bombons.

Enrich. No, no, dònels tú... A mí'm carrega molt haverho de fer.

Barthazard. *(Mirantlo ab despreci.)* Està bé! Els deixo aquí... Ja sabrà que venen de part teva... Vaig a casa a veure aquell home que m'espera... Es questió de cinch minuts... Desseguida tornaré.

ESCENA V

Mateixos y LLUISA

Barthazard. Ah! Lluisa? No ha vingut pas la seva amiga?

Lluisa. No encare.

Barthazard. El meu amich s'impacienta. No li agrada haverse d'esperar.

S'en va.

ESCENA VI

ENRICH Y LLUISA

Enrich. *(Per ell.)* Oh! es intolerable!

Lluisa. Què diu?

Enrich. Vuy dir que res m'alegra sinó es la Berta.

Lluisa. Ah! gracies per la seva finesa!

Enrich. No s'ho prengui aixis, li prego. Vosté ja sab que la tinch per una veritable amiga... y vosté no hi té cap culpa si jo estich una mica cansat de tot l'acompanyament de la Berta; vosté es molt amable y simpàtica, pero'ls altres... el seu pare...

Lluisa. Es molt bon senyor.

Enrich. Es molt bon senyor, peró...

Lluisa. Peró què?

Enrich. Sería tant hermós, poguerse estimar lluny de tot y de tots.

Lluisa. Vaja: un sol cor y un niuet.

Enrich. Sí, si, jo me'n he rigut molt d'a-

questes frases, però ara he comprés el valor que tenen... Els enamorats desitjen el reduit espay d'un niu per que volen estarse fora de la vida, sense pensar en lo que se'n diu posició, en lo que's valúa, en lo que's precisa ab números... Escolti, amiga meva, voldría ferli una pregunta, però ab la condició de que'm respongui ab el cor a la mà. Coneix ben bé a la Berta?

Lluisa. Sí, més qu'a mí mateixa.

Enrich. Donchs, si jo no fós lo que semblo... (*Ab esfors.*) un home de negocis... (*Ab esfors.*) ferm y brillant... y fós un pobre xicot sense posició creu qu'ella m'estimaria?

Lluisa. Naturalment! Ella no l'estima pas pels diners! No'ls hi necessita! Ne té per vostè y per ella .. La prova es que va refusar un partit de tres milions.

Enrich. Està ben segura de lo que diu? Escolti: jo havía pensat fer una probatura un xich romantica... Què li sembla a vostè. Si jo li digués que soch... més ben dit, si li digués que no soch lo qu'ella's creu... si li digués que jo no tinch cap situació, y que visch en una modestissima dispesa, rès, un quartet desolat dalt de tot d'una casa ronega, en un carreró perdut y solitari... Si jo li digués que ab prou feines arrivo a guanyar un centenar de franchs al mes, dibuixant, mobles, posem per càs?

Lluisa. Oh! com ho pinta! sembla que sigui veritat.

Enrich. Oh! si. com s'hi ho fós. Jo vuy que ella sapiga... (*repensantse.*) vuy que s'imagini que jo soch axís... y que'm sento ditxós en el meu pobre quartet... y que l'istiu passat vaig haver de dormir en un faetón vell abandonat en el pati d'una cotxería...

Lluisa. Però y ara! Que vol dir que succeix aixó?

Enrich. Oh! si! ja ho crech... Jo conech algú a quí li ha passat... Es un... peró en ella li haurem de dir que he sigut jo... Es un que s'ha passat hores senseres en els despatxos dels moblistes pera poguer vendre un dibuix... El tal trovantse a Royan, ara fa dos anys va veures obligat a formar part d'una orquesta de Tzigans, pera passar el platet, perque no sabia tocar cap instrument.

Lluisa. Quina imaginació...

Enrich. Si, si, es clar; molta... Vuy que'm vegi baix l'aspecte llàstimós d'un infelis sense posició... seria divertit!

Lluisa. *(somrient.)* Un consell: procuri que no li vegi may aixís.

Enrich. (*Vehement.*) Per què? digui per què? Aixís, donchs no es per mi que m'estima...

Lluisa. Y qui li diu lo contrari! l'estima per vostè, només que per vosté... Però què vol ferhi? es una xicota una míca desconfiada... no ab els altres, sinó ab ella mateixa. Si vostè fós pobre, no creuria pas en la sinceritat de la seva passió.

Enrich. *(Cau aterrat en un silló.)* Aixó, aixó es lo que'm feya tremolar!

Lluisa. Però per que's posa d'aquesta manera! Oh! que complicat es vostè! No està content ab lo que té, sinó que fins vol saber lo que li succeiria si fós d'un'altra manera!... Vaja amich meu, deixis de fantasies, aprofitis de lo que positivament existeix! Quines ganes de passar enguníes a gratcient!... Quin criatura n'hi ha de vostè!

ESCENA VII

Els Mateixos y Gonthier y Blivet

Gonthier. (*Entra seguit de Blivet*) Es aquí!... La nena diu que la perdoni per uns moments: la provadora l'esperava... ja ve desseguida... La Lluissa té d'anarhi pera donar el seu valiós parer...

Lluisa. Ah! si... es un càrrech de confiansa. Desseguida venim.

Surt.

Gonthier. (*Presentant.*) L'amich Blivet... antich company... (*A Enrich.*) Venim de fer la passejada de reglament, una mica cada dia... Ja puch estar tranquil fins a demà a les tres (*A Blivet.*) Tinch molt gust en ferte conèixer aquest jove. A una edad en que molts homes no saben encara ahont donarla, ell ja s'ha fet una sólida y magnífica situació.

Enrich. Senyor Gonthier... cregui que vostè exagera.

Gonthier. Exagero! Exagero!...

Enrich. Sí...

Gonthier. (*A Blivet.*) S'ha de reconèixer que no es presumit al menos... veritat? Cada vegada que se li parla de la seva situació, fà lo mateix, sembla que vulgui fugir de la conversa... Però, jo sé... l'amich Barthazar, afortunadament, m'ha enterat de tot, punt per punt... anys ab altres, uns 70000 franchs...

Enrich. (*Enbarrasat.*) Oh! oh! 70000 franchs...

Gonthier. No tingui por! Ja's pot dir devant

d'en Blivet, es un amich de confiansa. (*A Blivet.*) Es esplèndit veritat?

Blivet. Ja ho crech!

Gonthier. Cregui, que té de serho, perque aquest ho reventa tot!

Blivet. Qui! jo?

Gonthier. Tu, tu...

Blivet. No me'n havía adonat may.

Gonthier. Donchs, jo si que me n'he adonat; ara mateix he vist qu'arrufaves el nas tot inspeccionant l'auto... (*A Enrich.*) En Barthazard m'ha dit aquest matí que li havíen fet una oferta d'una fàbrica de Westphalia?

Enrich. (*Inquiet.*) Qui ho ha dit?

Gonthier. Oh! no s'alarmi!... ja sab que no sortirà d'aqui això .. Ja pot parlar ab franquesa... Crech qu'es una fàbrica que fa la competencia a la de vostés, y tinch entés que li ofereix doble comisió de la que té ara?..,

Enrich. Però es inutil; no aceptaré pas.

Gonthier. Perque son competidors? Ha d'aceptarho, no digui disbarats... Y si pot combinarho sense que no ho sàpiguen, trevalli totes dugues... No s si espossible... no hi entench gaire jo... Què't sembla Blivet?

Blivet. No té de serho.

Gonthier. Si en Blivet, qu'es home de negocis li diu... tant més qu'en Blivet també es dels seus.

Enrich. Dels meus?

Gonthier. Sí, es metalúrgich,

Enrich. (*Apart.*) Bona l'hem feta!

Gonthier. Si, si un gran metalúrgich.

Enrich. (*Apart.*) Si qu'estem be!

Blivet. Vosté representa la «Artberg Gesellschaft»?

Enrich. Si... si...

Blivet. Y vosté trevalla els acers ab preferencia, veritat?

Enrich. Els acers, si senyor, si...

Blivet. Pera quines aplicacions?

Enrich. Pera totes...

Blivet. També te acers al ferro-alumini y a l'iridiûm?

Enrich. Si... si...

Blivet. Y li donen bons resultats els iridiums?

Enrich. No m'en puch queixar...

Blivet. Sense entrar en detalls de fabricació, que no cal dir son el secret de la industria, podría dirme els resultats obtinguts, per lo que toca a la elasticitat y ruptura?

Enrich. ...Veurà, molt.,. molt bons resultats..

Blivet. A quina xifra posen el limit de resistencia?

Enrich. *(A mitja veu·)* De deu a dotze.

Blivet. Deu o dotze?

Enrich. Tres cents...

Blivet. *(Admirat.)* Ah!

Enrich. *(Apart)* Ja l'he feta! Millor! Ara's descobrirà y'm treuràn!...

Blivet. *(A Gonthier.)* No vol dir rès. Se veu que deu ser un espatutxi pel negoci.

Blivet. Com a comerciant, jo crech qu'es un home seriament formidable... *(A Enrich somrient.)* Si, senyor, sí, un comerciant formidable ja ho sabem, ja. Potser soch indiscret retreyentli tantes vegades la seva envejable situació... No cregui ni per un moment que ho fassi ab mires interessades...

El seu èxit me causa un gran plaer, però no cregui que sigui lo únch que aprecio en vostè... No, son pas pels diners que li proporciona el seu negoci, lo que'm tempta y fa que li dongui la mà de la meva filla.

Enrich. (*Emocionat.*) Senyor, Gonthier!

Gonthier. Gracies a Deu, la meva filla no té de menester lo que vostè guanya, y li asseguro que si vostè fos pobre 'm mereixería la mateixa consideració.

Enrich. *(Ab esclat.)* Oh! gracies, gracies!. No pot pas imaginarse el goig que'm dona parlantme aixís!.

Blivet. Es clar que si vostè no tingués cap posició, no la deixaría casar ab vostè... No havem de menester els seus diners, però això es una garantía pera nosaltres, y'ns demostra que vostè es un jove sèrio... *(Li toca l'espatlla.)* un jove sèrio... (*Enrich somriu tristament. Entren Berta y Lluisa.)*

ESCENA VIII

Els mateixos BERTA *y* LLUISA

Gonthier. Ah! ja tenim aquí les nenes... Ja s'ha acabat aquesta famosa prova?

Berta. Oh! no s'enllesteix may! *(Dona la mà Enrich.)* Bon día.

Enrich. *(Somrient.)* Bon día.

Berta. Què té?

Enrich. Rès...

Berta. Assumptes de negoci?

Enrich. Sí... sí...

Blivet. Es entretingut això de les proves! Y ara vindrà'l bó! Aviat serà un may acabar!

Gonthier. *(Rient).* Ah! ah!

Blivet. Ah! ah!

Berta està torbada; Enrich més qu'ella.

Lluisa. *(Pausa)*. No sé per què patim? Tots savem de lo que havem de parlar y ningù gosa comensar... Vaja, vaja; ja ho dirè jo. *(Ab esfors)*. Quan se casen?

Gonthier. Ah! no desitjo altra cosa que puntualisar aquesta questió... ja ho saben... No exigeixo pás un cerimonial molt complicat pera que vinguen a ferme una demanda oficial. *(A Enrich)*. Però ja li he dit perque ho entreteníem... Es precis que ho fem saber desseguida a la meva tía de Versalles, perque si per desgracia se n'enterava abans per algú altre, ja li dich qu'estaríem ben arreglats... Aixis que vosté pugui disposar d'una tarda, anirem a Versalles...

Berta. En auto?

Gonthier. En auto o en ferrocarril... Un cop donat aquest pás, ja's podrà tirar tot endevant. Serà questió de posarse desseguida en campanya, fills meus, y buscar un pis.

Lluisa. *(A Enrich)*. En quin barri viuràn?

Enrich. *(Mortificat)*. Oh! ja veurem...

Gonthier. No hem pás de perdre'l temps... Suposem que demà anem a Versalles... No pot venir demà?

Enrich. Es que demà me fà por que no'm sigui possible...

Gonthier. Y per què no li té de ser possible?

Enrich. Jo crech que no.

Berta. Per què?

Enrich. Bé, sí ja procuraré...

Gonthier. El pis s'ha de buscar gran. Val

més prevenirse y instalarse bé de primer antuvi y aixís desprès vingui lo que vingui, s'estalvía l'enrenou d'un cambi..,

Berta. *(Adonantse dels bombons.)* Què's això? Ah! Bombons... *(A Enrich)*. Son de vostè, Enrich?

Enrich. Crech que sí...

Berta. Ens els menjarem desseguida.

Obra la capsa y n'ofereix a Lluisa.

Gonthier. (*Agafant a Enrich pel bràs*). Vostè ja sab que encare no havem parlat de la questió d'interessos.

Enrich. Oh! no'm parlem, no'm parlem!

Gonthier. Peró es precís que sàpiga lo que jo dono a la meva filla.

Enrich. Tantseval... tantseval...

Gonthier. Vuy dirli: jo li dono cinch cents mil frach de dot...

Enrich. No, no, senyor Gonthier; fàssim el favor, no'm parli d'aquesta manera. Cregui qu'aixó es la ùnica cosa que'm trastorna en mitg de la meva felicitat.

Gonthier. Que se l'estimaría més sense dot, potser?

Enrich. No soch partidari del dot... Jo crech que'l marit deu subvenir ell sol les necessitats de la familia...

Gonthier. Ja sé que vosté està en situació de poguerho fer...

Enrich. Sí, senyor, però encare que no hi estés, també li diría de la mateixa manera.

Gonthier. Però suposi que vé un any que les coses no se li presenten tant favorablement... Es clar que sempre tindría el recurs de dirigírse a mí.

Enrich. Sí, però jo procuraría prescindir del seu oferiment. Tinch un modo de pensar molt especial sobre aquest punt.

Gonthier. Axís donchs no li quedaría altre remey que moderar una mica'l gasto.

Enrich. El moderaría, si senyor, el moderaría.

Gonthier. Es un home extraordinari, vosté. Francament, no sé compendre la seva exageració... Que'n tinch de fer jo de la meva fortuna, si ni per ajudar als meus fills me té de servir.

Enrich. Oh! no. Hi ha moltes altres maneres de emplearla... moltes... Se pot fer molt de bé.

Gonthier. No vuy pás rés més que poguer fer bé...

Enrich. Donchs creguim que n'hi ha molt per fer... Quants pobres infelissos hi ha que treballen... dibuixants... que necessiten socors...

Entra Barthazard.

Gonthier. Ah! ja tenim aquí al senyor Barthazard... ell ens aconsellarà.

Enrich. Just; pregúntili a ell.

ESCENA IX

Mateixos y BARTHAZARD

Gonthier. (*A Barthazard*). Es ben estrany el seu amich. Sab que diu que vol casarse ab la meva filla sense'l dot?

Barthazard. Ah! bé! bé!

Gonthier. Vosté m'havía dit qu'era desinteressat, però axó ja passa de mida! Blivet! escolta, escolta.

Agafa a Blivet pel bràs y s'el emporta cap al fons.

ESCENA X

ENRICH *y* BARTHAZARD

Barthazard. Què m'ha dit en Gonthier? Que vols casarte ab la seva filla, però sense dot?

Enrich. Sí.

Barthazard. Mira que'n tens unes! Es clar que un cop casats ell se cuidarà de tot... Això ja s'arreglarà el día qu'es firmin els capítols, però desgraciadament no hi som encare.

Enrich. Ja't vaig dir qu'aquest negoci no podía ser, que la més petita cosa podría desgavellarlo... Se presenta molt malament.

Barthazard. Com s'entén?

Enrich. Sí, aquest senyor que hi ha allí y que sembla que no sigui rès... es un metalùrgich!

Barthazard. Y què?

Enrich. Que m'ha fet preguntes...

Barthazard. Què li has respost?

Enrich. Home, tù diràs: bestieses!

Barthazard. Tù ho has fet expressament!

Enrich. No n'he tingut necessitat... Festen càrrech, no s'improvisa aixís com aixís un paper com el que'm vols fer representar... Al menos hauría hagut de passar tres mesos a l'Escola de Mines.

Barthaazrd. Oh! ja ho arreglaré jo això!

Berta. *(Acostantse a Enrich.)* Vol un bombò? Oh! quina carota fà! Donchs no haurà el bombó ni li dirè rés més mentres fassi aquesta cara!

Va cap al fons.

Barthazard. (*A Blivet*). Crech que ha provat de ferlo parlar.

Blivet. No, no, amich meu, rés d'aixó. M'he limitat a ferli algunes preguntes...

Barthazard. Y què ha dit?

Blivet. Quasibé res!

Barthazard. No li farà dir gran cosa! *(A Gontiher.)* No li parli may de la casa alemana que representa, perque de sota mà representa dugues o tres cases ruses. Aixó es precisament la part més brillant del seu negoci y per aquest motiu no'n parla may... Aquest incógnit li servèix pera fer les millors jugades... Creguintme, es un home imposant!...

Blivet. Per què no busca cases francesas, en lloch de treballar per societats extrangeres?

Barthazard. Perque'l paguen més bé.

Blivet. Qui sab? jo'n conech que li podrien oferir...

Barthazard. Ah! ba! la seva?

Blivet. Y per què no?

Gónthier. Lo que'm dol, es que té'l posat trist... Ningù diría qu'està per casarse ab la cara de pena que fà!...

Barthazard. No'n fassi càs, es el seu posat... En el fons jo li asseguro que's torna boig d'alegria.

Blivet. Potser es perque no'ls deixem sols ni un moment?.... sortim com qui no s'en adona.

Gonthier. Si, fem com qui no s'en adona.

Barthazard. Aixó mateix y nosaltres podrem parlar.

Surten Gonthier y Barthazard.

Blivet. (*A Lluisa.*) Que no la necesita la modista?...

Lluisa. Si, si, ja comprench, ja hi vaig, (*A Berta y Enrich.*) Dispènsinme!... (*Sortint, a Blivet.*) Ja'm dispensen ja!...

ESCENA XI

ENRICH y BÉRTA

Berta. Y bé, que vol dir això? Perque no vol anar demà a casa la tia?

Enrich. Peró si jo no he dit pas que no hi volgués anar.

Berta. Cada día ho va allargant... Es un xich ridícul, perque sembla que sigui jo qui tingui pressa... Trovo que no hauría de ser jo qui l'obligues a fer aquets passos... despres d'haverme dit... la mena d'afecció... que vostè sentia per mí... Que vol dir que hi ha hagut algún cambi?... Que s'ha acabat?

Enrich. (*Exaltat.*) No digui això! May l'he estimada tant com ara!

Berta. Y donchs, per què dubta...

Enrich. Si no dubto pas... Si jo desitjo ab tota la meva ànima viure ab vostè lo més aviat possible...

Berta. Ningú ho diria.

Enrich. Però es que... No se com esplicarli... La ràpidesa de la meva felicitat m'ofega... No se paladejar bé les coses quan passen tant depressa... Es tant hermós aquet temps de prometatge! Si pogués durar sempre!... Aquets moments d'espera tant deliciosos... no's tornen a trovar may més!

Berta. Quin modo més original té de veure les coses! Que digui això un home aborrit de la vida, qu'un vell de 80 anys parli enternit del seu prometatje, se compren...

Peró vostè, qu'hauria d'estar frisós de viure ab mi, per què, vol eternisarse en aquets moments d'espera?... No ho trovo natural... Segurament que hi ha alguna cosa que vostè vol dessimular.

Enrich. Jo?...

Berta. (*Fitantlo.*) No es lliure?

Enrich. Com? Si jo no soch lliure?

Berta. Li pregunto si no té algún lligam que'l retingui.., El vespre que va enrahonar ab mi per primera vegada, va dirme que havia sigut estimat. Que potser faria la desgracia d'algú el seu casament?

Enrich. Li juro que no.

Berta. El crech... Però donchs per què? Per què? Oh! ja ho veig ben clar que ja no m' estima!

S'amaga la cara en les mans.

Enrich. (*Esverat.*) Plora! plora!... Però això es abominable!... Jo no vull que plori... No, no! De primer preferiría endùrmela, endùrmela ab mí a l'altre cap de mon... (*Desesperat.*) Vol fugir ab mí? La robaré!

Berta. (*Estupefacta.*) Però per què? Si no hi ha cap obstacle a la nostra unió? (*Inquieta.*) Aixís me faría creure que vosté no es lliure, que no pot casarse.

Enrich. Sí; me casaré! Ens casarem a l'extranger, en una iglesia qualsevol... Farem una vida modesta, jo trevallaré pera viure...

Berta. Però per què? Per què vol qu'abandoni el meu pare?

Enrich. Es que m'esglaya tot lo que l'envolta.

Berta. Y renunciarà a la seva situació?

Enrich. (*Ab esclat.*) Ah! sí, desseguida!... Ja

'm buscaría una colocació a Londres en qualsevol casa...

Berta. Si no sab l'anglés?

Enrich. Però se'l francés. Es molt ùtil saber el francés en una casa de comers anglesa.

Berta. Escòlti, vostè està trastornat. Fa un moment la seva calma imposava, ara m'espanta la seva exaltació... Per què fugir si tothom no'ns vol més que bé? Per què no vol al meu pare si ell l'estima tant a vostè? Si'ls negocis l'absorveixen massa dèixils, qu'un cop casats no tindrà pas necessitat de trevallar... El papà ja li ha dit... Sigui bo ab mí... no'm torturi... El vèurel agitat y bon xich menos felís de lo qu'hauría de ser, m'obliga a parlarli sens reserves... Jo l'estimo ab tota la meva ànima!...

Enrich. Ah! sí. Parli, parli.., que quan parla no penso més que ab vostè... Me sembla que les seves paraules se'ns emporten lluny d'aquí... com sobre les aigues d'un riu d'oblit... El mon desapareix... y tota la meva vida es en els seus ulls. (*S'agafen les mans y's miren silenciosament. Se sent a Barthazard. Enrich cau aclaparat en un silló.*) Ah! Es el mon que torna aparèixer!

ESCENA XII

Els mateixos y BARTHAZARD

Barthazard. (*Entrant.*) Vinch a donarte una bona noticia.

Enrich. Encare més!

Barthazard. (*A Berta.*) Qu'es estrany!

Berta. (*A Enrich.*) Ja torna fer aquella cara! (*Baix a Enrich.*) La presencia del seu amich no li va gaire bé, la meva li dona més bon resultats... El deixo ab ell... La Lluisa m'es-

pera... vinch desseguida. (*Allarga la mà y ell li pren y li besa ab efusió.*) No m'en vaig pas a Amèrica... be'ns tornarem a veure... D'aquí un moment!

S'en va tot miràntsel ab certa inquietut.

ESCENA XIII

ENRICH *y* BARTHAZARD

Barthazard. Has conquistat al bon senyor Blivet. Vol desferse del seu director que fa vint anys que'l té y que'l serveix admirablement pera pèndret a tu, y donarte tres vegades més de sou que an ell, perquè no't coneix, ja veus que marxa bé la cosa!

Enrich. Sí, sí... marxa bé...

Barthazard. Però no es això sol. Es necessari portar el negoci ab tota la rapidesa. Perquè has dit que demà no podíes anar a veure la tía de Versalles?

Enrich. Perquè d'aquí dos o tres díes encare serà massa aviat.

Barthazard. Tu si qu'estàs bé! No vuy esperar jo!... Estich a punt de que m'atrapin, y si m'atrapen, la ballarem, perque perdo el crèdit, y axó vol dir perdre la confiansa de l'amich Gonthier... D'aqui dos díes necessito vint mil franchs y no tinch altre medi de trovarlos que negociar la primera aceptació de 25.000 que m'has firmat... Però pera que tingui valor es precís que'l prometatge sigui oficial y se sàpiga oficialment que seràs gendre d'en Gonthier... Aleshores jo podré fer diners de la teva firma. Ja's comensaràn a pagar els teus autògrafos... Ab això ja veus que convé que demà mateix vagis a Versalles.

Enrich. Fesme'l favor, espera dos díes.

Barthazard. M'enfades! Ja t'he dit que te de ser demà.

Enrich. Donchs...

Barthazard. Donchs què?

Enrich. Donchs no podrem fer rès.

Barthazard. Però que'ts boig! Què t'ha agafat?

Enrich. M'ha agafat que ja'n tinch prou! No soch bo pera mentir continuament... De tant en tant... no dich que no, però sempre sense parar may, no! Es aplastant! Haig de tenir una memoria!... Quan se pot dir la veritat al menos es més fàcil... un no té d'estar sempre ab l'ay! al cor, per si's contradeix!

Barthazard. Ay pobrissó! Ja't planyo!

Enrich. Oh! si ja'm pots plànyer... creu qu' es molt poch divertit! Y no solament me cansa, sino que'm fastigueja... Tu potser no ho pots compendre aixó!

Barthazard. (*Irònich.*) No estich al teu nivell moral jo!

Enrich. No es pas questió de nivells morals... Vuy dir qu'es molt més dolorós pera mí que pera tu l'haver d'enganyar a un ser a quí estimo... al ùnich qu'estimo en el mon.

Barthazard. Però precisament perque us estimeu no hi ha rès que dirhi, poca solta!... Ba, ba! ja s'arreglarà... tot sol això!... Quan més endevant estigui la cosa, menos probable serà la ruptura; quan se sàpiga la veritat, hi haurà una petita escena de familia y després tot s'adobarà.

Enrich. Sí, sí!... ja'l veuràs l'adob.

Barthazard. Si home, serà un adob, fet ab un pedás de felicitat; quedi com quedi,

sempre valdrà més que lo que tenies abans.

Enrich. Amich meu, quan un s'ha cregut tenir lo que jo esperava no s'acontenta tant fácilment... Oh! Tu no ho pots compendre això?

Barthazard. No; no ho comprench.

Enrich. Tu creus que per fer camí en el mon es permés inspirar confiansa, amistat, amor a la gent?... Donchs jo trovo horrible mal menar aquets sentiments, utilisantlos com eynes d'espanyar. Quan era noy, y a casa meva eren richs, recordo que un día un criat va fer servir un gavinet d'or pera espanyar un calaix del bufet. El calaix se va obrir, però el gavinet no va poguer servir may més...

Barthazard. Ah!... esplica faules!... Se'ns torna un moralista!

Enrich. Ets pesat! Te torno a dir que no's tracta pas de moral. Tu'm demanes impossibles; aquesta noya m'estima y'm creu un bon xicot.

Barthazard. T'hi vas tornant d'una manera que fa por!

Enrich. El día que vegi que s'ha enganyat ..

Barthazard. Te perdonarà!

Enrich. Sí, la forsa de la seva afecció la rendiría, però jo no ho vuy això... tu no sabs lo qu'es contemplar la tendresa, la confiansa, l'abandó en aquesta cara encisadora... El día que llegeixi la desconfiansa en els seus ulls, no ho podré resistir.

Barthazard. T'admiro... t'admiro sincerament... L'amor t'ha convertit... Tu't penses que ja está tot llest y que ja ets un home honrat?... Ja la conech la teva honradesa! Vols que't digui lo qu'es? Senzillament, la por

de ser descovert. Pochs mals de cap te donaríes si tinguessis la certesa de que la teva traidoría no s'hagués de descobrir may!

Enrich. Oh! company, jo no se del cert si soch un home honrat, però en cambi estich convensut de que tu ets un murri. Es molt possible que jo també ho hagi sigut; però ara ja s'ha acabat y no vuy anar més endevant y creu que no'n tinch pas jo la culpa si m'aturo.

Barthazard. Sí, home, si, això mateix; es clar! Es honrat! El cambi ha sigut ràpit! Qu'has heredat que't permets el luxo de tenir aquets escrùpols? Quant te vaig trovar fa set o vuyt díes en aquell ball que hi entraves de frau, qui èrets, noy? Com vivíes? De la teva vida no conech altres detalls que 'ls que jo he revelat an en Gonthier; díguem, com vivies? Feyes deutes, encarregaves vestits als sastres sabent que no'ls pagaríes, aceptaves magnífichs cigarros que ningú t'havía ofert, enmatllevaves diners convensut de que no'ls tornaríes... Aleshores encare estaves net d'aquesta malaltía d'honradesa!

Enrich. Es possible que haigi fet tot això que dius. He deixat rossech a dos o tres sastres a qui ab prou feines coneixía.,. y a l'hora de pagar la dispesera l'he feta passar ab rahons.

Barthazard. No te l'estimaves de debó.

Enrich. Ah! justament! no l'estimava de debó... Per xò el que jo l'enganyés y li fes totes les que podía; no vol dir que la traís... No he comprés lo qu'era trair fins qu'he sabut lo qu'era estimar!

Barthazard. Vaja, l'amor t'ha fet tornar vir-

tuós! y desde aquest moment ja no trairás a ningú més...

Enrich. Ah, sí!

Barthazard. Magnífich, home! Ets digne d'un premi de virtut!... L'únich que'm dol es que aquest rampell no t'haigi agafat uns quants díes endarrera, perque ara jo no podrè treure cap benefici de les teves belles resolucions... Perque tú potser no te'n adones, però ab el teu determini a l'únich a qui enganyarás positivament serà a mí. Jo soch un farsant, es clar, y totes les persones honrades estaràn del teu cantó... però això no priva el que quan jo't vaig proposar aquest negoci qu'are't sembla tant repugnant, tú l'aceptessis de bona gana. Si jo m'hagués cregut que tractava ab un fals company, te creus que m'hi hauría compromés? Fuig, home! Peró jo ara estich més exposat que tú. Jo tenía un crèdit... po, sem un crèdit moral si vols, entre tota aquesta gent, y ara me'lveuré compromés y un perill de pèrdrel, perque a tú, que ni ells te coneixíen vuit díes andarrera me gires la esquena pera aprofitarte tranquilament de les ventatges de la situació que jo t'he creat. Ja sé lo que'm respondrás, home honrat! El que m'enganyis a mí no vol dir rés, perque'l nostre pacte no l'havía sancionat cap lley... Però això no't val, perque'l pacte era fet comptant ab la nostra bona fe recíproca... Tú't penses que fent lo que't proposes, no'm trairás? Donchs sí; però'm trairás ab tots els honors, que dich. ab tota l'aureola, perque traintme tindrás tota la moral de la gent de bé al teu costat! Es admirable!

Enrich. (*Pausa.*) Confesso que has trovat l'únich argument que podía convèncem.

Oh! y qu'es carregós! y qu'es carregós! y qu'es complicat!

Barthazard. Tambè dú la seva feina el ser home honrat!

Enrich. Sí, perque jo he comensat no sentne... Què farem? Escolta... El cás està en que jo pugui sortirme de tot això sense perjudicarte... Les rahons que m'has donat son molt bones pera tú, però no per aquesta gent... Jo reconech que malgrat tot, tinch el dever d'estalviarte la vergonya quan fassis el capbusó. Escolta, ves a trovar a n'en Gonthier, y dígali que jo li he parat la rateta, dònali proves... tens els compromisos firmats per mí... Ah! desgraciadament son a nom teu.

Barthazard. No, no son pás a nom meu.

Enrich. Ah! ets previsor... Dígali donchs que t'han remés aquest documents... y serà una prova dels deutes que he fet ab l'esqué del meu casament.

Barthazard. Oh! cá! no ho faré pás! T'he deixat dir per veure hont aniríes a parar... Això si que no ho faré pás may.

Enrich. Per què? No t'autoriso jo?

Barthazard. Què se m'en dona de la teva autorisació? D'aquí mitg hora, quan t'haurà passat aquesta crisis, tú mateix reconeixerás que no hi ha més que un camí: casarte ab la senyoreta Gonthier.

Enrich. (*Decidit*). Si tú no vols anar a trovar al senyor Gonthier, hi aniré jo! Li diré tot y li afegiré que no entench absolutament gens en metalurgia. No pots imaginarte la febra que'm dona la ditxosa metalurgia. Jo crech que si m'oferíen una bona colocació en un establiment de metalurgia, sería ca-

pas de no aceptarla... Jo li parlaré, y li diré tot valerosament... O sino, no; valdrá més que li escrigui y jo'm faré responsable de tot!

Barthazard. (*Ab autoritat*). Tú no li escriurás.

Enrich. Donchs li escriuré desseguida.

Barthazard. No cridis axís, home, qu'ell es allí...

Enrich. Donchs que vingui! Ara estich excitat!... Es la millor ocasió...

Barthazard. Escóltem, vés y espérem a casa. No't demano més que mitja hora de discusió... però de discusió sossegada. Jo't convenceré.

Enrich. Accedeixo en lo de la mitja hora però no'm convencerás... Ah! Quin goig, quin orgull el meu quan tot passejantme pugui dir a tothom: «No tinch un cèntim! Estich arruinat!»

Barthazard.. Calla, si pots

Enrich. «Me he enfonzat! Estich perdut! Soch un ningù».

S'en va molt exaltat.

Barthazard. (*Sol, passejantse molt nerviós*). No, no pot ser! Y què'n faré jo ara d'aquest imbècil?... Es molt perillós aquest joch, perque es capàs de tirarmho tot en orris! (*Se sent trucar*). Visites ara? Y com m'en surto de tot això? Ah! Deu me dongui tractar ab murris y no ab enzes! Ab els murris al menos se té defensa.

ESCENA XIV

BARTHAZARD *y* HERBERT

Herbert. Ah! es vostè Barthazard? Me'n alegro molt de tenir ocasió de desfogarme ab vostè... Li estich molt agrait amich meu... Quan vingui a demanar algun favor a la nostra banca, com ja ha fet altres vegades, procuraré tenir present tot lo que vostè ha fet per mí.

Barthazard. No sé a que's refereix.

Herbert. Oh! no dissimuli que ho sab més be que jo... Potser vol fer veure qu'ignorava que jo estava a punt de casarme ab la senyoreta Gonthier?

Barthazard. Què vol dir?

Herbert. Vuy dir que m'ha posat un rival entre peus... Però jo estich molt tranquil, amich Barthazard... Tot se paga un día o altre... y estigui segur que tart o d'hora, vostè recullirà el fruit dels seus bons serveis.

Barthazard. (*Pausa.*) Es extraordinari vostè. Què li hauría costat explicarmho clarament?... Si vostè m'hagués dit que anava per aquest camí, tingui per cert que m'hauría guardat molt be de posarli cap entrebanch... Però jo'm creya que vostè anava de broma...

Herbert. De broma! De broma! Fa dos anys que no tinch altre pensament! Y ja m'he avesat talment a l'idea de que te de ser la meva dòna, que no'm se imaginar que pugui viure sens ella... No's pot negar que això es amor... y si no ho es s'hi assembla molt!

Barthazard. Però ella l'estima?

Herbert. (*Nerviosament.*) No vuy pas dir que m'estimi, es clar, però qui'ns assegura que no hauría acabat enamorantse de mí?... Estich cert que hauría acabat estimantme.. Quan una dòna no té rès que la distregui, es fàcil ferse estimar... He vist moltes noies riures sis mesos seguits de joves que les cortejaven... Un s'ausenta y quan torna y se trova ab tal senyoreta y un vol rependre les bromes sobre aquell mateix individuo de sis mesos endarrera, observa que la noia no segueix pel camí de les burles y se posa seria... Es que aquell subgecte ja ha lograt el seu propòsit... Donchs jo hauría acabat fentme estimar igual qu'un altre, però ab la condició de que ningu m'ho hagués vingut a destorbar.

Barthazard. Vostè's desespera y encara no hi ha res fet.

Herbert. Vaja, home, vaja! que ja es oficial. Vinch d'una casa ahont s'ha dit que'l casament sería d'aquí a un mes.

Barthazard. Si ha de fer cas de tot lo que diu la gent!... Mentres no s'hagi fet la demanda oficial no's pot dir rès; el festeig no compta.

Herbert. Però si la petició's farà d'aquí dos dies!

Barthazard. Qui li ha dit?

Herbert. Tothom.

Barthazard. En comptes d'informarse ab tothom y per tot arreu m'hauría hagut d'interrogar a mi, que li hauria contat l'entrebanch d'última hora.

Herbert. Digui... digui... espliquis per la mort de Deu!

Barthazard. Donchs la petició oficial no's farà.

Herbert. Què'm diu? què ha passat?

Barthazard. Hi hagut un engany, una equivocació... La persona presentada... que jo mateix he presentat, no es rès de lo que'ns creyem.

Hérbert. Què'm diu?

Barthazard. Coses molt desagradables.

Herbert. No pas per tothom, perque pera mi podría ser un motiu d'alegría.

Barthazard. Com? pera vosté?...

Herbert. Es clar, perqué si'l casament se desfá, ja puch tornar a tenir esperances.

Barthazard. Tornaría a tenír esperances?... No se'n fii gaire... perqué, malgrat la seva fortuna, permétim que li sigui franch, vosté no es pas sant de la devoció de la familia Gonthier. El senyor...

Herbert. No crech que'm detesti...

Barthazard. Però tampoch li professa un gran efecte... La senyoreta Gonthier... vuy creure que acabaría per estimarlo...

Herbert. (*Presumit*) Bé m'ho penso.

Barthazard. Però no podem cantar victoria encare... En aquesta casa, no hi té gaire gent que pugui favorir el seu progecte.

Herbert. Si jo trovés un bon company que m'hi ajudés...

Barthazard. No veig qui, perqué suposo que no es per mí que parlà?

Herbert. Per qué no?

Barthazard. Ah! no se'n refií pas, amich meu! Vaig ser jo qui va presentar aquest jove; jo l'apreciava; s'ha portat malament es cert...Ara m'es impossible trevallar una altre candidatura.

Herbert. Però per qué? ja que ell l'ha fet quedar malament.

Barthazard. No, no; son coses d'aquelles que jo... vaja...

Herbert. Fa malfet en no volguerme ajudar.

Barthazard. Per què faig mal fet? Què m'amenasa? Quin mal me pot fer vosté? Sápiga que no'm fa por! La meva situació actual es crítica, no'l tinch pas d'enganyar a vosté, tant, qu'estich en uns apuros que no sé pas com sortirmen...

Herbert. No sab com sortirsen?... ab un cop de má d'algú?...

Barthazard. Quí vol que me'l dongui?...

Herbert. Si vosté posés el coll en els assumptes d'alguna altra persona, potser obtindría el cop de mà que desitja.

Barthazard. Ah! això's diu... Costa poch de prometre.però no'n faig gaire cas de les promeses de la gent.

Herbert. Però si aquesta promesa es escrita y firmada, be'm sembla que hi pot donar crédit?

Barthazard. Oh! vosté'm posa la mel als llavis... No, no...

Herbert. Podém escriure aquí?

Barthazard. Me sembla que no es el lloch més aproposit pera parlar.

Herbert. Anem al café d'aquí'l devant.

Barthazard. Anem allà hont vulgui.

Herbert. Anem.

Barthazard. Pero no'ns entretinguem; tinch un xich de pressa. (*S'en van.*)

Surt el criat portant una safata ab servey y menjar seguit de Lleontina.

ESCENA XV

LLEONTINA, FÉLIX *després* BERTA, MARIA, LLUISA *y* GONTHIER

Lleontina. *(A Félix)* Deixiho aquí y retiris.. *(Entren Berta y Maria.)*

Berta. Ah! ja tenim el berenar.

Lleontina. Ja era hora.

Berta. No es gaire esplèndit *(A Maria)* Com t'ho farás tú que no més pots soportar els sandwichs de rosbif?

Maria. Ab una mica de pà y un xich de formatge.

Berta. Tením rosbiff, diré que t'en fassin sanwidchs.

Maria. Pero'l pà y el formatge també per això.

Berta. Ho ha sentit Félix?

Félix. Sí, senyoreta. *(Va per anarsen)* Què pendràn per beure ¿málaga?

Maria. No; una ampolla de Borgonya no més.

Llusia. Qué magnánima! La teva bondat arriva per tot!

Maria. No hi ha res millor pera estar alegra!

Berta. Estich contenta; després d'aquell famòs ball no he deixat d'estarho ni un moment. Però jo crech que l'emoció més gran, el goig més intens, els vaig tenir aquell vespre... La conversa ab l'Enrich a qui no coneixía... quan vaig comensar a sentir que que m'agradava, que jo comensava a agradarli a ell... Oh! quins moments!... No us ho podeu imaginar!... Que desgraciada hauhauria sigut si no l'hagués pogut tornar a veure.

Berta. Però l'has tornat a veure. El teu casament comensa ab una aventura, al revés de com comensaràn els nostres futurs matrimonis: ab unes negociacions. Persones amigues que estàn al corrent de nostra situació, ens comensaràn a parlar d'un jove de bona posició també y ens diràn qu'es un xicot excelent. Nosaltres provarém d'imaginarnos com es y encare que realment posseixi les qualitats que l'hauran atribuit, com que no serán les que nosaltres ens hem forjat, sempre tindrém una decepció.

Maria. Jo, de l'edat de tres anys qu'estich promesa ab un cosí meu de Lyó. El detesto, el detesto tant que quan arrivarà l'hora de casarmhi ja no tindrè forses pera aborrirlo.

Lluisa. Però encare no es fet. Tu tens una carrera y podràs fer una vida independent.

Berta. Tè una carrera?

Maria. Però si t'ho he dit més de quatre vegades. Aprench procediments ab el papà. Ja'n sé molt!

Berta. Sí? Donchs digues que tu mateixa podríes arreglarme els papers?

Maria. Qui sab?... Dot o donació per la vida?

Berta. Oh! no ho sé.

Lluisa. L'ùnich que sab es qu'es casa.

Fèlix entra ab un plat ab sandwichs y el formatge.

Berta. *(A Fèlix.)* Per què no ve'l papà?

Fèlix. Està ab el Sr. Herbert qu'ha vingut tot atrafegat.

Berta. Què pot voler?

Lluisa. Ve a demanarte.

Berta. Ha fet tart...

Maria. *(Menjant.)* Que demani, no li vindrà d'una carbassa...

Fèlix s'en va.

Berta. M'agradaría saber que ha vingut a fer.

Fèlix entra.

Fèlix. Porto l'aigua calenta pera'l the del senyor. El Sr. Herbert acaba d'anarsen...

Berta. *(A Gonthier.)* Que no vols fer companyía a aquestes senyoretes, papà?...

Maria. Y tant!

Lluisa. Això d'abandonarnos, no està gens bé!...

Berta. *(A Gonthier.)* Què volía l'Herbert, papà?

Gonthier. Rès, rès...

Berta. Qu'estàs disgustat?...

Gonthier. No, no, gens...

Berta. Díguem, què tens papà?

Gonthier. Però si no tinch rès, t'ho asseguro.

Berta. No, no, a tu't passa alguna cosa.

Gonthier. Donchs sí! S'en ha anat de poch com no trec l'Herbert a empentes de casa! Quin home més pervers!

Lluisa. Què ha fet? D'ell si que no m'estranyaría rès.

Gonthier. Sí, però may m'hauría cregut qu'arrives a aquest extrem! Comprench que 'l casament de la Berta l'exasperi... però d' això a emplear certs recursos...

Berta. Però digues, qu'ha fet?

Gonthier. Vaja... pitjor per ell... tinch de dirho... M'ha portat uns documents firmats, ha dit ell, per l'Enrich, en els quals

se comprometía a pagar la suma de 50,000 franchs, un cop fos fet el casament.

Lluisa. Y què vol dir això?

Gonthier. Vol dir que si fos veritat, l'Enrich no fora lo que'ns havem cregut. Sería un trapella que ha buscat diners fent un bon casament, vethoaquí!

Lluisa. Y l'Herbert ha tingut el valor de sostenir una cosa semblant?

Gonthier. Y d'ensenyarme'ls debitoris firmats per l'Enrich.

Maria. *(Doctoral.)* Veyam... Se tracta de lletres aceptades per l'Enrich y que un tercer deuría negociar?

Gonthier. Això mateix...

Lluisa. Y vostè ha plantat l'Herbert a la porta?

Gonthier. No ho sé; estava tant indignat, que no he tingut esma pera dirli rès y l'he deixat anar tranquilament... però havía passat la porta tot just, que m'han vingut temptacions de cridarlo pera donarme'l goig de trèurel.

Lluisa. Quin home!

Lleontina. *(Entrant.)* Senyor, acaben de portar això de part del Sr. Enrich.

Gonthier. *(Obra la carta.)* No potser! *(Cau en un silló.)* Ah! filla meva! *(A Berta.)* Pobre filla meva; es una carta de l'Enrich en la qu'es declara culpable ell mateix. Té: «Senyor, jo no soch rès de lo que vostés se creuen... May he tingut la posició que'ls he dit, ni may he guanyat 70.000 franchs per any.. Soch un perdut, un perdut, un perdut..» Y ho repeteix «un perdut» y firma.

Berta. Oh! papà! papà!

S'en va.

Gonthier. (*Anantli al darrera.*) Filla meva! Filla meva!

ESCENA XVII

LLEONTIÑA, MARIA *y* LLUISA

Lleontina. Que'ls en sembla d'aixó, senyoretes?

Lluisa. (*A Lleontina,*) Y a tu que t'en sembla?

Lleontina. Ah! jo no m'ho puch acabar de crèure qu'aquest jove sigui un trapella.

Lluisa. Però si's descobreix ell mateix!

Lleontina. (*Obstinada.*) Vaja no ho puch crèure.

Lluisa. Ni jo.

Maria. Ni jo tampoch.

Lleontina. Es particular que tant vostés com jo no ho creguem y que la senyoreta s'hagi posat feta una mar de llàgrimes, perque s'ho ha cregut desseguida!

Lluisa. Perquè ella se l'estima.

Maria. Es clar...

Lleontina. Veuen...

Se posa a plorar.

Lluisa. Però no plori aixís dòna! No sigui extranya! Tot s'arreglarà!

Se posa a plorar.

Maria. Vaja, vaja, tot s'arreglarà!

Plora.

Lleontina. (*Mirant la panera.*) Valdrà més que tregui aquestes flors d'aquí. (*Se les emporta. Diu tot arreglantles:*) Ara les trovo més hermoses que may!

FI DEL ACTE SEGON

ACTE TERCER

La *escena representa un establiment de mobles. A dreta y esquerra, armaris, sillons, sofás, cadires, etz. Al fons una escala que va al entresol. Sota l'escala un petit despaig. Cap a la dreta una porta vidriera que dona al carrer y en la que s'hi llegeix el nom de la casa al revés.*

ESCENA I

SENYORA EDMOND

La senyora Edmond dreta al costat del escriptori. Parla l'acùstic; escolta donant mostres d'impaciencia.

Sra. Edmond. No, no, y no! No es la tapicería Lluis XV que s'ha de posar en el silló... Ja li he dit deu vegades... Se tenen de repassar les motllures. (*Escolta ab el tubo a l'orella*). El retall rosa que tinch a l'armari, a la dreta. (*Gesto d'impaciencia. Escolta, y després, impacient, parla.*) No'l de davant, no. (*Nou geste d'impaciencia*). El del segon prestatge, al costat d'un paquetet de mostres de frange. (*Per ella.*) Oh! Si no, ho faig jo mateixa! No serveixen per rés. (*Al acùstich*). Es el paquet de retalls, que hi ha tres trossos. (*Pausa*). Prengui el més curt y ample... (*Per ella*). Si no m'en cuido jo mateixa!... (*Al tubo*). N'hi ha dos que qüasi son de la mateixa mida... donchs el més ample... Aquest es tallat a biaix perque s'en va treure un trosset pera mos-

tra. (*Pausa*). Suposo que m'haurà entés y que no hauré de pujar.

Deixa'l tubo.

ESCENA II

SENYORA EDMOND *y* REMY

Sra. Edmond. Remy!

Remy. (*Venint pel fons hont espolsava.*) Què demana, senyora?

Sra. Edmond. (*Impacient*). Han portat el peluix vert de casa en Serafí?

Remy. Si han portat el peluix vert de casa en Serafí? (*Després de reflexionar.*) No, senyora, no han portat rés.

Sra. Edmond. Donchs s'hi hauría d'anar desseguida. Sab si el cotxe ha anat a buscar l'armari a casa de la senyora comtesa de Guerzey?

Remy. Sab si'l cotxe ha anat a buscar l'armari a casa de la senyora comtesa de Guerzey? (*Pausa.*) Sí, senyora, sé que hi anat, però no hi era.

Sra. Edmond. Què espera pera enviarlo? Deya que tenía tanta presa... El dependent nou es aquí?

Remy. Si el dependent nou es aquí? Sí, senyora, el dependent nou es aquí.

Sra. Edmond. Díguili que vingui.

Remy. Díguili que vingui. Vaig a dirli que vingui. (*Cap al fons*). La senyora diu que fassi'l favor de venir. (*A la senyora Edmond*), El dependent nou ja vé.

Entra Enrich. Remy cap al fons.

ESCENA III

SENYORA EDMOND, ENRICH

Sra. Edmond. Per ara continuarem com aquests díes. Li vaig dir que com que vostè es dibuxant l'emplearía en la secció de compra de tapiceríes... Però'm convé que segueixi uns quants díes més en la secció de ventes pera que's puga fer càrrech del gust de la clientela... Encara que se sàpiga lo que's porta entre mans en la questió artística, convé saber transigir ab el gust del públich y compendre lo que li agrada. (*Ab desdeny.*) Lo que li agrada!... Devegades hi ha gent que té un gust!... En fí, es convenient coneixeho, sobretot per un dependent com vosté que ha de treballar en la secció de compres... Crech que sabrà complir la seva obligació y que fará tot lo que pugui pera la casa... Lo únich que'm sab greu de vosté, es aquest posat trist...

Enrich. (*Tristament*). No faig pás el posat trist, senyora.

Sra. Edmond. Donchs no'l té gens alegra... A la clientela no li agraden les cares de penes... Veu, jo que sembla qu'estigui de bon humor, si'm deixés portar de l'estòmach, cregui que riuría ben poch y que més de quatre vegades me treuría els compradors a fàstichs del devant; però rich y m'aguanto y escolto totes les ximpleríes que'm conten.

Enrich. Ja procuraré fer un posat més rialler.

Sra. Edmond. Ja sé qu'això no té una gran importancia pera vosté que no té de quedarse a la venda... Es més, quan ocupi la seva plassa definitiva en les compres, no hi farà rés qu'agafi aquest aire trist y mala-

gradós que té ara. (*Escriu algunes paraules en el seu carnet y va per sortir*). Surto un moment, tornaré desseguida.

ESCENA IV

ENRICH Y REMY

Enrich. Vingui, cuiti... Ha anat allà hont li he dit?

Remy. Allà hont li he dit? Si, ja hi he anat... He mirat pel reixat .. els edictes de matrimoni... N'hi han cinch o sis... Milard, Dupont... Roco... Roqui... No ho sé, Roco...

Enrich. Però hi havía els noms que li he dit?

Remy. Si hi havíen el noms que m'ha dit? No, no hi eren... Aquí tinch el paperet hont vostè me'ls ha apuntat... Ghonthier... Senyoreta Berta Gonthier... Sr. Herbert... M'ho he mirat ab molt cuidado... Primer he llegit el paperet, y després he mirat els noms de darrera'l reixat... Si haguessin sigut iguals hauría dit: «Son iguals...» però no n'hi havía cap d'igual als de vesté.

Enrich. Guardis el paper y hi tornarà desseguida.

Remy. Quan vosté vulgui... Però l'empleat m'ha dit que avuy ja no'ls cambiaríen. Però per xó ja hi tornaré si vol.

Enrich. Avuy no.

Remy. Bé, me'l guardaré pera demà. Axís coneixeré mès bé'l nom de la seva amant...

Enrich. Oh!... no ho ha sigut may la meva amant... Ja ho savía que l'havía de perdre fent lo que he fet... escribint la carta.

Remy. Escribint la carta?

Enrich. Sí, vosté no les pot compendre aquestes coses.

Remy. Oh! oh! no les puch compendre! Jo ho comprench tot! A mí m'ha succeit lo mateix que a vosté... Una vegada vaig escriure una carta a una xicota que jo tenía. Jo era artiller aleshores... L'artiller d'una altra xicota que s'hi va posar va contestarme y se n'hi va faltar ben poch que no anéssim a plantofades, tant, que ho vàrem haver d'arreglar bebent fins a empaperinarnos... Al arrivar al quartel arrocegant la mona, quinze díes d'arrest y vuit de calabosso. Ja se sab, sempre passa lo mateix en aquestes questions.

Enrich. Sí no té rés que veure... rés que veure...

Remy. (*Dòcil.*) No té rés que veure...

Enrich. Es clar... no pot pas estimarme ella si jo mateix m'he acusat .. Però per què no ha donat senyals de vida? Jo no m'esperava aquest allunyament tant sobtat... Vosté no sab lo que m'ha costat estarme de vèurela aquests quinze díes! He hagut de tenir una forsa de voluntat enorme... o una gran cobardía. Oh! que soch desgraciat! Que soch desgraciat!

Remy. No diu per un home com vosté acoquinarse aixís!... Un jove que té una bona colocació!

Enrich. Que se m'endona de la colocació... He estat quatre anys buscantla... sense poguerla trovar... Ara que n'hi pensava, que tant me feya, la Providencia pera que no li planti cara m'envía aquesta plassa. Sempre ha fet lo mateix; sempre que m'ha concedit una mica de sort, ho ha fet en mo-

ments que no m'havía dedonar capalegría... Comprén?

Remy. Sí, el comprench! Igual m'ha passat a mí .. Una vegada'm varen citar... Jo ja havía pagat... El rebut se'm va perdre... Y vaig haver de tornar a pagar...

Enrich. No ho comprench... Si ella m'hagués estimat de debó, hauría contestat la carta que jo vaig enviar al seu pare... peró no ha gosat potser... Oh! que soch desgraciat!...

Arrenca la etiqueta d'un armari.

Remy. Fa malbé les etiquetes?

Enrich. Tant se mén dona!

Remy. Mès val deixarles estar... No les hi han pasposat per arrencarles... Sosseguis, home, soseguis, calma, calma! Si ha perdut aquesta ja'n trovarà d'altres... dones array!

Enrich. Si no n'hi ha cap més com ella!

Remy. Fugi, home, fugi... Si n'hi ha mès qu'un foch no'n cremaría de boniques. Y qui sab, potser no es tant maca com li sembla a vosté.

Enrich. Oh! no, això si que no ho vuy pensar; més m'estimo viure ab l'il-lusió de que he perdut per sempre a un ser preciós, que consolarme pensant, que aquest ser no es tant adorable com jo m'havía cregut...

Remy. (*Desprès de reflexionar*) Ja'm faig càrrech de lo que vol dir... Miri, jo quan era fuster.

Enrich. No, fàssim el favor! Es molt interessant lo que vosté conta, pero prefereixo que no m'espliqui rés...

Remy. Prefereix que no li espliqui rés...

Enrich. Dèixim patir tranquil... Com més va més desgraciat me sento... Estich febrós... Es intolerable... *(Arrenca una altra etiqueta.)*

Remy. *(Posantla a son lloch dolsament)* Val més que no les arrenqui, perqué sinó ens faríem un embolich ab els preus... Miri ja es aquí la mestressa. Ve ab dugues senyores.

S'aparta al fons. Entren la Sra. Edmond per la dreta, seguida de la Sra. Giraut y la Sra. Henriet.

ESCENA V

ENRICH, SRA. EDMOND, SRA. GIRAUT Y SRA. HENRIET

Sra. Edmond. *(A la Sra. Giraut)* Entrin... entrin... per aquí... Mentrestant vostés donen una mirada y comensen a triar jo escriuré quatre lletres que les tinch d'enviar inmediatament... Es questiò d'un moment... Aixís donchs, se casa aviat la seva filla, senyora?

Sra. Giraut. D'aquí dos mesos.

Sra. Edmond. Me sembla que ja conech el promés. El Sr. Lombard, veritat?

Sra. Giraut. Oh! es un galant home Preguntiho a la meva cosina. Això sí, no es de la primera volada...

Sra. Edmond. Ja ho sé... peró tampoch es molt vell, cinquanta cinch anys veritat?

Sra. Giraut. Quarantanou.

Sra. Edmond. Crech qne té dinou anys la seva filla?

Sra Guiraut. No! no! Vintidós... prop de vintitrés. M'ho velíen treure del cap! Uns me deyen, que sí, altres que no... Jo naturalment, no sabia que fer, preguntiho a la meva cosina!... Quan se tracta del pervindre d'una filla... Es clar que potser les edats son un xich desproporcionades... però ben mirat, potser val més un home fet, que no pas un xitxarel lo.

Sra. Edmond. Es clar! es clar!... (*A Enrich que seu a la escala)* Qué hi fá aquí? Hi ha compradors! Fassi'l favor d'ensenyar menjadors y dormitoris a aquestes senyores (*A la Sra. Giraut*) Desseguida estaré per vostés... ja'm dispensaràn..

Sra. Giraut. Fassi, fassi... *(La Sra. Edmond surt per la dreta.)*

ESCENA VI

ENRICH, SRA.GIRAUT, SRA. HENRIET Y SRA. EDMOND.

Enrich. *(Acostantse molt distret y preocupat)* Senyores?

Sra. Giraut. Voldriem una cosa qu'estés bé, pera un dormitori de matrimoni jove...

Enrich. *(Ab un sospir)* Sí! sí!...

Sra. Giraut. (*A la Sra. Henriet*) Es bonich aquet canapé!

Sra. Henriet. Molt bufò! Y qu'es alegre el dibuix de l'entapissat!

Sra. Giraut. Me fa por que no sigui prou sólit. *(A Enrich*) Es fort?

Enrich. (*Esverat*) El què?

Sra. Giraut. Aquest canapé petit. Li pregunto si es fort?

Enrich. *(Distret)* No...

Sra. Giraut. *(A la Sra. Henriet)* Es una casa de confiansa (*A Enrich*) Ja li esplicaré lo que voldría pera la meva filla... Jo crech qu'uns mobles alegres, ajuden molt a la felicitat d'uns nuvis...

Enrich. Oh! no es pas això lo important senyora!... No més hi ha una cosa essencial en la vida: l'amor. Busqui dos sers joves y que s'avinguin, y no's preocupi de tot lo demes.

Sra. Giraut. (*Tímida*) Sí, vosté te rahò... Però a mi'm sembla qu'un home de mitja edat pot fer tant felissa a una noia com un jove

Enrich. No, no. No ho cregui senyora!

Sra. Giraut. Donchs miri, la meva filla's casa ab un senyor d'algún any... Vosté no creu que...

Enrich. (*Fatidick*) No serà felís!... L'amor es lo únich. Tot lo altre no significa res... Se parla de la fortuna, de la situació, que per ventura la fortuna y la situació farán neixe l'amor en dos sers, si aquets sers no han nascut l'un per l'altre, si no han vingut al mon pera compendres, pera estimarse? Cal pensar en les responsabilitats que's contrauen quan se casen a una noia contra el seu gust... Es una responsabilitat terrible!...Aquests sentiments forts y profonds, aquesta compenetració de dos sers, aquest pensament de que un no es sol en el mon... Quan això no hi es, crèguim, la vida es incolora, la vida no es rés. (*Exaltat*) Què vol que's fassi, que se sigui, quan un se veu privat de tot això? (*Cambiant de to)* Diguin ¿què desitjen? Ens haviem embrancat... Tenim jocs de menjador complerts, buffet,

trinxant, taula y cadires ab cuiro, article molt barato; mobles de totes menes pera dormitori a preus incompatibles; una tauleta de nit (*mirant una targeta que'n Remy ha enganxat equivocadament*) 1200 francs.

Sra. Giraut. No, gracies.

Enrich. Un armari gran, esculpturat: 27 francs.

Sra. Henriet. Hi ha coses ben barates.

Sra. Giraud. Sí, sí... Però lo que m'ha dit m'ha fet un efecte extraordinari.

Sra. Edmond. (*Entrant*) Ja han triat?

Sra. Giraut. No, no. Ja tornaré... Més m'estimo tornar... No estich pera comprar mobles avuy... Y, vaja entre lo que m'han aconsellat uns y altres... y lo que m'ha dit el senyor... estich molt preocupada...

Sra. Edmónd. Què li ha dit?

Sre. Giraud. M'ha fet atinar en certes consideracions... Ja tornarém, ja tornarém.

S'en van.

ESCENA VII

SRA. EDMOND, ENRICH Y REMY

Sra. Edmond. Y bé ¿que'ls ha dit?

Enrich. Res... Sencillament, que calía pensarshi molt abans de donar una filla a un home vell. Estich convensut de què he fet una bona acciò.

Sra. Edmond. Però que'n té de fer vosté? Quina manera de fer l'article. Ofereixi el gènero y deixis de llissons de moral. Ja li dich jo què!...

Pausa.

Remy. (*Entrant.*) Hi ha uns senyors que de-

manen a l'altre botiga; voldríen tot un parament.

Sra. Edmond. Ja hi vaig. Si ve algú vinguin a buscar. Que no se'n ocupi més de la venda, el senyor.

Surt.

ESCENA VIII

REMY, ENRICH, LLUISA *y* BERTA

Remy. *(Entrant a Lluisa.)* Aquí hi ha el seyor que demanen. *(Apart.)* Es ella. *(A Lluisa.)* Estigui tranquila senyoreta, ja'ls deixo... Ja'm faig càrrech de lo que son les coses... M'en vaig... Ja ho comprench, ja...

S'en va. Enrich seu abatut en un sillò. No ha vist a Lluisa qui s'hi acosta.

Lluisa. Que no despatxa ningú en aquesta casa?

Enrich. *(S'alsa d'un bot y esmaperdut.)* Vosté?

Lluisa. No esperava vèurem, veritat?... S' havía sapigut amar tant bé!... Vaig anar a aquella dispesa que vosté havía viscut y no'm varen poguer donar rahó de rès... El criat de la Berta l'ha descobert per casualitat tot passant pel devant de la botiga... Ho ha dit confidencialment a la Lloentina, la cambrera... y com que ella no té secrets per mí... Jo li he encarregat que no'n digués ni una paraula a la Berta... Però, es inaudit que l'hagi deixada d'aquesta manera, sense escriureli ni una paraula, y sense fer cap pas pera tornarla a veure?

Enrich. Y ella, que ha fet rès pera vèurem a mí?

Lluisa. *(Imitantlo.)* Qu'ha fet rès pera vèurem a mí?... Aixó son persones que s'esti-

men... diguem: que s'han estimat?... No's volen rebaixar! Aquesta gent tant puntosas ho arregla aixís: cap explicació... (*Pausa.*) L'altre gent, procura explicarse, però vostés... igual que criatures: fan el bot... Ella al menos té una excusa, per què, que sabía el seu domicili ella?

Enrich. Sabía l'hotel ahont vivía... He enviat dugues vegades cada dia per veure si hi havía arrivat rès a nom meu.

Lluisa. Y què volía que fes després de rebre aquella carta en la que vosté s'hi pintava com un mal home. Jo no me la vaig creure may aquella carta... Potser es sincera però jo encare que m ho jurés no m'ho creuria.

Enrich. Y ella se ho ha cregut!

Lluisa. S'ho ha cregut perque la feya desgraciada, perquè no ha gosat no crèuroseho... Però tot allò que ha escrit no es cert, veritat?

Enrich. *(Ab esfors,)* Sí, tot es veritat!

Lluisa. Sí!... Es curiós! Com més m'ho diu menos me'l crech... No m'hi puch fer ab l'idea de que vosté sigui un malvat... No me'l sé imaginar fent una dolentería... Si ab els meus propis ulls el vegés espanyar la caixa del seu principal, creuría que'ls ulls m'enganyen, y que hi ha un no sé què dintre meu. que hi veu més clar y que'm diu que no potser.

Enrich. Això es lo qu'ella m'hauria hagut de dir.

Lluisa. Es cert, pero ella no es com jo, que parlo per amistat... Ella l'estima, pero l'estima ab amor! Perxó desconfía... Però no he vingut pas pera dirli això... Vuy y que

vegi a la Berta... *(Pausa)* Ho vuy, sent, ho vuy? *(Pausa llarga)* No respón! Ah! ja son ben bé l'un per l'altre vostés dos!

Enrich. No ha volgut vèurem ella?...

Lluisa. No ho sab que l'hagi de veure. Jo la faré venir aquí. Si li digués, de ganes s'en moriría però s'hi oposaría la seva dignitat... Vindrá a triar mobles...

Enrich. Ah! sí! mobles!

Lluisa. Ja ho sab que's casa?

Enrich. *(Aterrat)* Se casa?

Lluisa. No ho sabía?

Enrich. Sí, ja ho sabía. Però no pot imaginarse l'efecte més extrany que'm fa sentirli dir.

Lluisa. Se deixa casar pel pobre del seu pare qu'es creu que aixís la distreurà... Perqué haig de ferli saber que el Sr. Gonthier, està igual que la seva filla en aquesta questiò... Per no dir pitjor.

Enrich. Vuy veuré a la senyoreta Gonthier. *(Lluisa se posa a riure.)*

Lluisa. (*Seria*) Se diu Berta!

Enrich. Què vol dir?

Lluisa. Com qué sembla que ja no's recordi del seu nom!...

Enrich. Ben entés, que la nostra entrevista serà purament pera donarnos explicacions, però no pera arrivar a una reconciliació.

Lluisa. Quí n'hi parla d'això? No m'ho he pensat may.

Enrich. Ab aquestes condicions...

Lluisa. Hi està conforme?

Enrich. Siga!

Lluisa. Ne sé més del que'm creya... May

hauría dit que transigís tant depressa... Me creya que'm faría pledejar molt més.

Enrich. Quedém que no's tracta d'una re...

Lluisa. ...reconciliació... Una altra vegada! Com si jo n'hi parlés d'això?... Es graciós ab la seva manía de reconciliació... La faré venir cap aquí sense que se'n adongui... Esperi deu minuts.

Surt per la porta del carrer en el moment que'n Remy entra pel fons.

Remy. Dispensi, hi ha un senyor qu'ha entrat per l'altra porta... Es un diputat...

Enrich. Un diputat?

Remy. Una vegada'n vaig veure un, ja sé com van vestits... Entri, entri, per aquí senyor diputat...

Entra en Thibaudel

ESCENA IX

ENRICH *y* THIBAUDEL

Thibaudel. Qué tal, xicot! La dispesera m'ha dit que l'altre día vas passar per casa y que li havías donat la direcció del teu domicili actual... Vinch, per lo mateix d'aquell día. Han portat una lletra de 34 franchs.

Enrich. Ah! sí. Me va obligar a aceptarles ab venciments molt próxims.

Thibaudel. Y tú les vas aceptar com si no les haguessis de fer efectives may...Es extraordinari lo lluny que semble el quinse o el trenta de cada mes, mentres un no's trova a la vigilia!

Enrich. Ara't donaré els 34 franchs.

Thibaudel. També la pagarás aquesta? Si les pagues totes te'n presentarán més!... Pagarás? No se'n sabrán avenir!... Y qué hi fas en aquesta botiga? Compres mobles?

Enrich. No; ne vench... Es adir... estich aquí pera vendren.

Thibaudel. Y el teu casament?

Enrich. S'ha desfet... Ho vaig deixar córrer.

Thibaudel. Sembla que t'en alegris?

Enrich. Oh! estich content avuy.

Thibaudel. Per què no has vingut a fer el tresillo ab nosaltres, si ja no vas allá?

Enrich. He passat hores molt tristes... He patit molt.

Thibaudel. Però ja ha passat ara...

Enrich. Sí, sí, avuy ja'm sento bé...

Thibaudel. Has trovat una colocació?

Enrich. Sí, no es gran cosa...

Thibaudel. Està contenta de tú la teva mestressa?

Enrich. No gaire... No sé fer negoci...

Thibandel. Te despatxarà donchs?

Enrich. Tant se m'en dona... avuy estich animat (*De cop*) Vindrà! D'aquí set minuts... tindrém una entrevista...

Thibaudel. No sé ben bé a que't refereixes.

Enrich. Endevinaho, home!... No vui dir pas que hi hagi una reconciliació, pero ens esplicarém... Quedarém amichs... Ja hi he estat masses dies renyit... No s'ha portat prou bé ab mi, hauría hagut de respondre a la carta que vareig enviar al seu pare... Però jo la veritat, m'he portat com un miserable. Quan penso, comprens? que l'he contemplada, que l'he estimada... y que

havía aceptat les proposicion d'en Barthazard, sents?

Thibaubel. Te sento però no't comprench.

Enrich. No hi fá rés.

Thibaudel. No hi fá rés... Qué tinch de fer doncs ab els 34 francs.

Enrich. Esperat que veuré si'ls tinch... Te, per ara aquí'n van 25.

Thibaudel. (*Enlluernat*) Però... tens diners?

Enrich. Sí, home, sí.

Thibaudel. No, já n'hauría trovat... però hi hacrisis en l'anunci.. ja tinch un bon negoci en prespectiva: un lloch per un anunci lluminós en ple boulevard... únicament que's té d'instalar en l'interior del pati... y es clar, els anunciadors hi posen dificultats... Jo pensava que si tù haguessis tingut un bitllet de 50 francs, ja t'hauría tornat el cambi un altre día.

Enrich. No'ls tinch 50 francs... Ja faré prou si puch trovar els 34 de la lletra... Han cambiat les coses... Tè, calla, 28, 29... 30, 31 franch... Calla, calla encare hi arrivarém... Haig de tenir alguns céntims...

Thibaudel. No'n tindrás prous...

Enrich. 31 francs 80... Encare tinch sellos... (*Mira la cartera*) 17 sellos a 10 céntims, fan 33 francs, 50 Ah! maliatsigal... Tant poch que'ns en falta!... Ah! Espera!... (*Busca les butxaques*) Té 6 postals que no han servit... Potser te les cambiarán en l'estanch d'aquí al costat... digues qu'es pera mí... Tot plegat serán 34 francs, ab 10, però tant se val.

Thibaudel. Qué no has cobrat encare?

Enrich. Fa dos dies que soch aquí; aquest

diner es'el sobrant del anticipo que m'ha fet en Barthazard... Ara que hi penso, vaig enmatllevar 40 francs a la dispesera... y voldría tornalshi desseguida. Vols ferme'l favor tot ananten de passar per casa d'en Barthazard,-té la direcciò-y dirli que vingui tant aviat com pugui. De passada m'entarará lo que ha succeit...

Thibaudel. A reveure...

Enrich. Què tens, qu'estàs tant fret?

Thibaudel. No n'estich pas de fret.

Enrich. D'aquí uns quants díes... Potser a l'altre lletra...

Thibaudel. No sé si podré, sabs...

S'en va.

ESCENA X

REMY *y* ENRICH

Remy. Ha arribat el carro; com que la mestressa té feina, haurà de venir vosté. (*Mirant a Enrich que sembla ab més dalit.*) Ara s'hi posa! ara s'hi posa! (*Ab alegría.*) Fora! fora!

Surten pel fons. Berta y Lluisa entren per la dreta.

ESCENA XI

BERTA, LLUISA, MARIA *y* SRA. EDMOND

Berta. Bé però, qu'es aquest magatzem?

Maria. (*Fent un signo d'inteligencia a Lluisa.*) Qu'es aquest magatzem?

Lluisa. Oh! es una botiga extraordinaria. No entench perque no hi ve a comprar tothom! Tenen uns mobles que son una monada!

Berta. *(Mirant al seu voltant.)* No hi veig rès d'extraordinari.

Lluisa. Es que's té de seguir tot... Ja ho veuràs, ja ho veuràs... Hi trobaràs coses que't faràn quedar parada!

Entra la Sra. Edmond.

Sra. Edmond. Que desitjen, senyoretes?

Lluisa. Voldríem que'ns ensenyessin algún obgecte.

Maria. Sí, sí, algún obgecte.

Lluisa. Què no podría fer venir un dependent?

Sra. Edmond. Enrich! Enrich!

A Berta li fa un salt el cor.

Lluisa. (*A Berta, baix.*) També's diu Enrich. *(L'Enrich baixa rapidament l'escala que condueix al entressol. Berta y Enrich queden inmòvils mirantse a cada costat de l'escena. Lluisa a la Sra. Edmond:*) Es per la senyoreta que's casa aviat... (*Sra. Edmond s'inclina aprobant. Alt.*) Vol que nosaltres li triem els mobles.

Sra. Edmond. Que desitjen veure?

Lluisa. (*Vivament.*) Els que hi ha al entressol.

Sra. Edmond. Son els menjadors.

Lluisa. Justament! *(Pugen.)* Mentrestant, el senyor podrà ensenyar els mobles de saló a la senyoreta.

La Sra. Edmond mira a Enrich ab inquietut y segueix a Lluisa y Maria.

Berta. (*Emocionada.*) Tenen paraments de saló?

Enrich. *(Ab veu tremolosa.)* Sí, senyoreta, sí... Un saló Lluis XV, sis sillons, una tauleta, un sofá, 1,900 franchs... Un saló

imperi, quatre sillons, un montat de xameneia, tot plegat 2.900 franchs...

Sra. Edmond. (*Qu'ha mirat l'Enrich desde dalt.*) Tant ha nascut ell pera vendre mobles com jo pera passar la maroma!

Berta. No tenen rès Lluis XVI?

Enrich. No.

Sra. Edmond. (*Girantse.*) Per què diu que no?

Enrich. (*Vivament*) Sí, sí! tenim molts models Lluis XVI; vuyt sillons, dos sofàs imitació Beauvais, figures o flors, com se vulgui.

Sra. Edmond. (*Anantsen.*) Si'n surt ja farà prou.

Lluisa. (*Apareixent.*) Havem vist un armari molt bonich per allí, vol fer el favor d'ensenyàntsel?

Sra. Edmond. Ab molt gust, senyoreta.

Queda un moment abans de seguir a Lluisa y Marìa. Berta y Enrich se miren silenciosos.

Berta. (*Baixet.*) Ha sigut un parany de la Lluisa, però tant se val No'm sab gens de greu tornarlo a vèurel per última vegada y dirli que'l perdono.

Enrich. (*Pausa*) No pot imaginarse el bé que'm fan les seves paraules!

Lluisa. (*Per ella.*) Sembla que van per bon camí, però trovo que hi van massa poch a poch...

S'en va.

Enrich. Vosté m'ha fet molt mal!

Berta. Jo? Com gosa a dirho? De què pot queixarse de mí?

Enrich. No son pas queixes; no tinch el dret de queixarme; no més vuy fer constar que

vosté no ha fet rès pera tornarme a veure, sino que desseguida ha pensat en tornarse a casar..., en casarse...

Berta. Com? Si es vosté qui m'ha abandonat!... Vosté ha escrit una carta confessant que m'havía enganyat...

Enrich. Y ab això n'ha tingut prou? Perque vaig escriure una carta, de cop y volta ja vaig ser un qualsevol, un ningù...

Berta. S'acusava vosté meteix!

Enrich. Y bé! Jo havía de defensarme! Y si el seu amor hagués sigut un amor veritable ens haríem separat, sí, però no m'hauría deixat marxar axís...

Berta. Vosté creu que no l'estimava?

Enrich. El seu afecte era molt superficial; ja n'he tingut la prova.

Berta. (*Enfadada.*) Vosté ofèn... (*Se deté.*) Per què ens dihem aquestes paraules tant dures?... No ens hem trovat aquí per això.., Peró, entre nosaltres, hi ha un no sé què què no té remey... Havem provat de parlarnos y no havem pogut... A reveure! Procurem consolarnos... No'ns queda altra cosa a fer que separarnos.

Enrich. No li queda altra cosa a fer que oblidarme...

Berta. Potser no'm serà gaire fàcil...

Enrich. Ba!... Sé molt bé lo que vosté sentía pera mí... Un capritxo de noya...

Berta. Un capritxo de noya que amargarà tota la meva vida.

Entra un senyor vell.

ESCENA XII

Els mateixos y el SENYOR VELL

Senyor vell. Aquesta llibrería Lluis XV que tenen a l'aparador?...

Enrich. (*Viu.*) Es venuda! Es venuda!

Senyor vell. Ah! me sab greu!... me sab greu! Que m'en podríen fer una d'igual?

Enrich. Es que...

Berta. (*Baix.*) Díguili que no's reprodueixen els models.

Enrich. La casa no reprodueix may els models...

Senyor vell. Ah! me sab greu! me sab greu!... Dispensin... passiho bé!.. (*S'en va y's repensa.*) Taules despaig ne deuen tenir?

Berta. (*Ràpit.*) No, no, no tenim rès que li convinga.

Enrich. En la botiga de més avall, trovarà de tot lo que vulgui.

Senyor vell. Gracies... gracies...

Enrich. Pasihobé, (*L'empeny suaument.*) Un capritxo de noya... (*El senyor se gira, estranyat.*) No, no va per vosté...

El va empenyent fins a tancar.

ESCENA XIII

ENRICH *y* BERTA

Enrich. Jo li deya que havía sigut un capritxo de noya.

Berta. Y jo li he respost qu'aquest capritxo amargarà tota la meva yida.

Senyor vell. (*Treyent el cap.*) La botiga que m'han indicat, anant avall, es a la dreta o a l'esquerra?

Enrich. Una a cada mà. (*Li tanca la porta y gira la clau*) Estigui tranquila que poch li costarà a vosté refer la seva vida.

Berta. Oh! sí! faré tot lo que pugui pera oblidar. Però que se li pot endonar a vosté... Li es ben indiferent!

Enrich. (*Ab la mirada al cel.*) Indiferent!... Si li digués lo contrari tampoch me creuría...

Berta. Encara que volgués, li faltaría el valor pera dirho.

Enrich. Oh! oh! Jo'm desfaig en justificacions y'm topo ab una incredulitat, calculada, decidida... Jo que no sé lo que donaría per convèncela. (*Truca el telefon*). Ah! No's pot estar ni un minut tranquil! (*Despenja els auriculars y continúa sonant l' aparato.*) Ab aquest nou sistema encara que es despengi continúa tocant. (*Se posa al aparato*) Els diré que s'han equivocat de número.

Berta. Axís no pararàn de trucar.

Enrich. Digui, digui! Soch la casa... (*A Berta.*) Oh! no sè'l que'm faig! Ara no sé'l nom de la casa.

Berta. Jo tampoch.

Enrich. Llegèixil al revés ab les lletres de la vidriera.

Berta. (*Provant de llegir al revés*). Ten... cag. .

Enrich. (*Al aparato*). Si, si... la casa Gachinet.

Berta. (*Comprobantho maquinalment*) Sí, Gachinet.

Enrich. (*Al aparato*). Està bé! Està bé! No es aquí la senyora... Tornarà... d'aquí dugues hores.... Diu que'm cedirà l'encà-

rrech... Donchs que cuiti. *(A Berta)*. Es una casa que'ns fà la competencia y com que té molta feina ens traspasa la venda. *(Després d'un sospir sempre ab l'aparato a la mà.)* Jo l'he enganyada respecte a la meva posició... en el meu modo de viure... però no en la meva afecció... Jo l'estimava.

Berta. Oh! no.

Enrich. Si; li dich que sí, li juro. *(Al aparato)*. Ah! no'ns destorbi, senyoreta, qu'estém enrahonant. *(A Berta)*. Es el comprador. *(Al aparato)*. Sí, ja sé què's té de fer pera notar l'encàrrech... Dotze cadires menjador, noguera y cuiro... Ja ho apunto... ja ho apunto...

No ho fà.

Berta. Escrigui... li faràn comprobar...

Enrich. No tinch llapis.

Berta. *(Prenent un llapis y paper del escriptori)*. Esperis! *(Escriu.)* Dotze cadires menjador, noguera y cuiro.

Enrich. Dos trinxants noguera.

Berta. *(Escriu)*. Dos trinxants noguera.

Enrich. *(A l'aparato)*. Una taula dė 3 metres per 1'35. *(Berta escriu)*. Està bé, està bè. Ara ho comprovarém.

Berta. *(Llegint.)* Dotze cadires menjador. noguera y cuiro...

Enrich. *(A l'aparato.)* Dotze cadires menjajador, noguera y cuiro.

Berta. *(Llegint.)* Dos trinxants noguera.

Enrich. *(A l'aparato)*. Dos trinxants noguera.

Berta. *(Llegint)*. Una taula de 3 metres per... Lleigeixo els nùmeros molt malament.

Enrich. (*A l'aparato*). Una taula de 3 metres per... (*Escolta.*) 1'35...

Berta. Ab quatre posts polisses.

Enrich. (*A l'aparato*). Ab quatre posts polisses. (*Parlant a l'aparato*). Escolti, diu per de aquí cinch díes? molt bé; d'aquí a cinch díes.

Berta. Es molt poch temps.

Enrich. (*Vivament a l'aparato.*) Es molt poch temps... la fàbrica diu que son pochs díes. (*Després de escoltar*). Com vulgui .. compti... Està bè... ja ho arreglarem. (*De cop.*) Pasihobé! (*Penja l'aparato.*) Ah! vetaquí un encàrrech que's servirà ab puntualitat y bé... va millor sent dos...

Berta. Es clar, va millor.

Enrich. Y tot hauría anat com una seda si haguèssim treballat tots dos plegats aquí... jò no hauría tingut necessitat de dir que guanyava 70.000 franchs per anys.

Berta. Y per què ho ha fet? Per què ha mentit? Com vol que'l cregui?

Enrich. He mentit!... he mentit!...

Berta. Diguim per què... No'm dona cap explicació. Es curiós, veu... quan parlém de les nostres coses ens disputém; en cambi, quan anotem encàrrechs estém avinguts.

Enrich. En efecte, estém absolutament de acord.

Berta. Absolutament d'acord. (*Se sent que algú vol obrir la vidriera*.) Oh! qu'es això?

Enrich. Es aquell senyor vell que torna. No deu haver trovat l'altra botiga en tot el carrer. No es extrany... perque no n'hi ha cap!

Cops a la vidriera.

Berta. Deixemlo trucar.

Enrich. Farà sortir als vehins. (*Va a la porta*). Inventari! Inventari! S'està fent inventari! (*A Berta*). Què dèyem? Me sembla que no estàvem tant enfadats.

Berta. Jo no estich enfadada, però entre nosaltres hi ha quelcom d'enrunat.

Enrich. Per què? per què?

Berta. Perque vosté ha mentit... Perque vostè m'ha enganyat... Aquella hora que vàrem passar plegats en aquell ball, era el recort més dols de la meva vida, y quan penso que vosté no era sincer...

S'asseu en un silló y plora.

Enrich. Li juro que deya la veritat... Com no li havía de dir si en aquell moment jo ignorava qui era vosté.

Berta. (*Alsantse ràpidament.*) Com? Llavores vostè no savía qui era jo?

Enrich. Es clar que no... no vaig saberho fins després quan en Barthazard... (*Repensantse*). Fins després que vaig dir an en Barthazard que jo tenía una situació esplèndida... Faig mal fet de dirli això... es més vergonyós encare...

Berta. No; si es com vosté diu, no ho es pás de vergonyós.

Enrich. Com? Si es després de haverla vista y estimada que he comensat a mentir.

Berta. Si fos axís el perdonaría... Vostè'm trova... se enamora de mí... se casaría. Aleshores, per lograrho, emplea tots els medis...

Enrich. Els més reprobables.

Berta. Ah! no; si vosté m'estimava ja no ho eren. (*Cops a la porta*). Encare truca aquest home!

Enrich. Es pesat!

Berta. Y bé, que truqui... ja se'n cansarà.

Cops a la porta.

Enrich. No hi ha medi d'estar tranquils.

Berta. (*Tornant a la conversa*). Jo no tinch gaire confiansa...

ESCENA XIV

Mateixos, LLUISA, GONTHIER, HERBERT

Lluisa. (*Apareixent dalt l'escala*). Eh! que estan tancats? He mirat per el balconet, y saben qui es que truca?

Cops a la porta.

Enrich. Sí, un client.

Lluisa. Es el senyor Gonthier acompanyat del promés de Berta.

Cops.

Berta. El papà?

Lluisa. Sí; jo l'he fet venir, però l'Herbert no m'hi feya cap falta.

Berta. Els haurém d'obrir?

Enrich. S'han d'obrir?

Lluisa. Y donchs? Es clar!

Obra entren Gonthier y Herbert.

Gonthier. (*Entrant y adonannse d'Enrich y Berta de costat*) Què significa? (*A Herbert*) Què significa?

Herbert. Jo li haig de preguntar a vosté (*Se'ls mira*) Per ensenyarme això m'han fet venir?

Gonthier. Jo no sabía (*A Enrich*) Qué hi fá vosté aquí senyor meu?

Enrich. Jo estich a casa meva.

Gonthier. Casa seva? Qu'es tapisser per ventura?

Enrich. Hi estich de dependent... ab 75 franchs al mes. (*Ferm*) Y això es veritat!

Gonthier. (*Curiós a Berta*) Y què hi fas tú, aquí?

Herbert. Axís ho fá pera renyar a la seva filla quan la trova ab el senyor?

Gonthier. Es veritat (*Sever*) Qué hi fas aquí, tú?

Berta. Oh! papà com me renyes,..

Gonthier. (*Timit*) Es ell qui mo'ha dit...

Berta. Després t'ho explicaré tot sense necessitat de que t'enfadis... Però primer dèixem aclarir un punt históric (*A Herbert*) Vosté está enterat de la conducta del senyor? (*Per Enrich*)

Herbert. Sí. Y lo que m'estranya es trovàrmel al devant.

Enrich. (*Viu*) Peró...

Berta. Calli! Callin tots dos!

Herbert. Es qué...

Lluisa. Silenci...

Berta. Vosté sab en quines circunstancies m'ha conegut el senyor?

Herbert. Sí senyora, y lo que ha fet pera casashi després d'haverla coneguda.

Berta. Això es lo que m'interessa... Ah! Si en Barthazard fos aquí ell podría dirho.

Herbert. Jo la puch informar també, perqué en Barthazard, qu'ara està ocupat en el meu despaig, m'ho ha contat tot. El senyor va entrar sense invitació en aquell ball. Era com una mena de bohemi. Allí la va

veure, vostè li va agradar y va recòrrer a tots els medis pera ferla la seva esposa.

Berta. Es aixís com ha passat?

Herbert. Absolutament.

Berta. Ah! gracies! (*Abrassa a Herbert.*)

Herbert. (*Content*) Ah! Berta!

Berta. (*A Gonthier*) Ah papá! Qué felís que soch! (*Agafa el bras d'Enrich*) Ara ja puch casarmhi.

Herbert. Això ja es massa!

Lluisa. (*A Herbert*) Vosté en té la culpa.

Gonthier. Jo voldría que al menos m'expliquessin...

Berta. Ja m'he informat, papá. Es pobre y no té altre empleo que aquest... qu'es ben modestet.

Enrich. Peró segur.

Berta. Jo li prego que li dongui la meva mà.

Gonthier. Vols dir, filla meva, que no ha anat una mica masa depressa?

Remy. (*Estranyat a Enrich*). Hi ha un senyor que diu que vosté l'ha citat aquí. Es un diputat també. Tingui la tarjeta.

Enrich. En Barthazard!

Lluisa (*A Remy.*) Fàssil venir. Es molt just, ja que es qui ha fet el casament.

Herbert. Lo millor del cas es que jo, perque m'hi dongués un cop de mà, l'he colocat en la nostra banca ab un sou molt respectable y una participació en el negoci per quinze anys, legalizat ab bona y deguda forma. Ara hauré de arrocegar a n' aquest senyor Barthazard quinze anys seguits!...

Lluisa. Es molt inteligent y vosté no s'en haurà de penedir.

Herbert. Es possible.

Gonthier. Es un home de confiansa.

Herbert. Molt possible.

Entra Barthazard.

Remy. Per aquí, per aqui, senyor diputat.

ESCENA XV

Mateixos, BARTHAZARD, SENYORA EDMOND *y* MARÍA

Barthazard. (*Escorregut*). Bon dia!

Berta. Senyor Barthazard, permètim que li dongui les gracies. Finalment hi haurà el casament que vostè havía treballat ab tant afany.

Barthazard mira a Herbert qui li signa que no's tracta pas d'ell.

Lluisa. (*Senyalant a Enrich*). Es ab el senyor.

Barthazard. (*Després de pausa*) No'm resta més que felicitarte. Malgrat tot lo que s'hagi pogut dir respecte d'aquest jove, jo estich convensut de que es un home honrat. L'amor l'ha degenerat. L'amor fá miracles. (*A Enrich baix*) y els diners també... d'aquí endevant jo seré un home honrat.

Enrich. No'm sorprén, perqué ets capás de tot.

Maria. (*Sortint per dalt l'escala*) Qué'm de fer? ja'm comenso aburrir ab tant d'esperarme.., Peró qu'es tanta gent?

Sra. Edmond. (*Per dalt*) Els prego que'm dispensin, senyors; desseguida estaré per vostés... (*A Lluisa*) Vol que mirem els mobles de salò mentrestant?

Enrich. (*Molt alegra*) No cal, senyora, no cal... El casament s'ha desfet.

Sra. Edmond. Qué s'ha tornat boig! Ja es la segona vegada avuy que desfà el casament de clients.

Lluisa. Però aquesta vegada es per casarse ab la promesa. El comprador será ell ara.

Enrich. No'm tindrà més per dependent...

Berta. Però com a client...

Enrich. Serà l'ùnica manera de poguer fer negoci ab mi!

TELÓ

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

	Pessetes	
La llàntia del odi, tragedia en quatre actes, per Gabriele d'Annunzio. . .	2	
La fortuna boja, comedia en quatre actes, per Joseph Morató.	2	
Papà ministre, drama en tres actes, per Gerolamo Rovetta.	2	
¡Por! comedia en un acte, per Felix Duquesnel. (agotada)		50
Els mestres contistes. Volum primer. .	1	
La campana submergida, rondalla escénica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2	
Les ales de cera, comedia en dos actes, per Manel Folch y Torres. . . .	1	50
Cor delator, monòlech, per Edgar Poe.		25
L'assumpció de Hannele Mattern, drama d'ensomni en dos actes, per Gerhart Hauptmann.	1	50
Els pobres menestrals, obra en tres actes, per Adrià Gual	2	
Els mestres contistes, Volum segón.	1	
Els picarols, rondalla de l'Alsacia en tres actes, per Erckmann-Chatrian.	2	
Joventut de Príncep, comedia en cinch actes, per Wilehlm Meyer Forster.	2	
Gent d'ara, comedia en dos actes, per Eduard Coca y Vallmajor	1	50
Un cop de vent, pas de comedia per Joseph Morató		50
Cavallería Rusticana, Escenes sicilianes, per G. Verga.		75

	Pessetes	
Rosa Bernd, drama en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2	
L'honor, topo en un acte, per Apeles Mestres.		50
Els mestres contistes. Volum tercer . .	1	
La familia Rocamora, drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet. . .	2	
Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda, sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.		75
El pobre Enrich, llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2	
La morta, quadro dramàtich, per Pompeu Crehuet	1	
L'enrenou del poble, quadro de costums en un acte, per Felip Palma. . . .		75
El comensar de les coses, comedia en quatre actes, per Joseph Morató .	2	
Llibre del actor, per J. Ferràn Torras.	1	
Flames en l'ombra, drama en tres actes, per A. Butti.	2	
Les precioses idícules, comedia en un acte, per Molière	1	
Drama d'humils, un acte, per J. Puig y Ferreter	1	
Nit de neu, drama en un acte, per Robert Bracco.	1	
Pèl de Panotxa, obra en un acte, per Jules Renard		
L'Agricultor de Xicago, comedia en dos actes, per Gabriel Timmory .	1	50
G*aziel*, poema lírich dramàtich en un acte, per Apeles Mestres	1	
Les anguníes del epòs, comedia en tres actes, per Joseph Morató. .	2	
Edip Rey, tragedia de Sòfocles. . .	2	

	Pessetes
El malalt imaginari, comedia en tres actes. de Molière	2
Flors y Violes, dos actes de comedia, per Pompeu Crehuet.	1 50
Les arrels, drama en tres actes, de Joseph Morató	2
La Cort de Lluís XIV, drama històrich en cinch actes, de Victorià Sardou.	2
La Rondalla del Amor, Trilogía, de l'Apeles Mestres.	1
Les bessones, quadro de comedia, den Florenci Cornet.	75
Reixes enfora, drama en tres actes, den Manel Folch y Torres . . .	2
Scherzo, comedia en un acte, de J. Pous y Pagés	75
May se fa tard si el cor es jove, comedia en tres actes de l'Avelí Artís y Balaguer	2
L'únich consol, drama per R. Suriñach Senties	1
Un retrat, drama escrit en Esperanto, per Nadina Kolowrat	75
Fontalegría, dos actes de comedia, per Pompeu Crehuet	1 50
El Bon Rey Dagobert comedia en quatre actes y en vers per Rovoire. .	2
Pirenenques poesies per Joseph M. Guasch.	2
L'ase d'en Buridan comedia en tres actes per R. de Flers y G. A. Caillavet.	2
Raig de sol comedia en dos actes per Joan B.ª Pagés.	1 25
El Rey comedia en quatre actes per G. A. de Caillavet, R. de Flers y E. Aréne.	2

Pessetes

Burgeseta, comedia en tres actes per D. y V. Corominas Prats. . . . 2

Extrems que's toquen, dialech de Manel Folch y Torres. 1

El curandero nou, sainet en un acte de Ramon Ramon y Vidales. . . 1

El patró Pere March, drama en un acte de Pompeyus Gener. . . . 1

La Verge Boja, obra en quatre actes, per Enrich Bataille traducció catalana, de Carles Costa. 2

El Teatre tal com es, la hermosa Conferencia, per Enrich Irving . . . 25

Doncell qui cerca muller, follia amorosa en un preludi y tres actes per Adrià Gual. 2

Ombres d'amor, fantasía en un acte per Joseph Burgas.. 1

Preu: 2 ptes.